ମୁଅମା

ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣା ମହାରାଣାଙ୍କ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଜୀବନୀ

ଓ ସଦୁକ୍ତି ସଂକଳନ

ଚୁନୀ ଅପା

ଲେଖିକା : ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣା ଦାସ
ପ୍ରକାଶକ : ଉତ୍କଳ ଗାନ୍ଧୀ ସ୍ମାରକ ନିଧି, ବାଖରାବାଦ, କଟକ-୨
ଡିଟିପି : ବଳଦେବ ମହାନ୍ତି
ମୁଦ୍ରାକର : ଲକ୍ଷ୍ମୀନାରାୟଣ ପ୍ରିଣ୍ଟର୍ସ, କଟକ
ପ୍ରଚ୍ଛଦ : ଉତ୍ସବ ଅଖଣ୍ଡ
ପ୍ରଥମ ମୁଦ୍ରଣ : ୧୦ ଜାନୁଆରି ୨୦୧୩
ମୂଲ୍ୟ : ୧୦ ଟଙ୍କା

CHUNNI APA
Written by : Annapurna Das
Published by : **Utkal Gandhi Smarak Nidhi**
Bakharabad, Cuttack-2
DTP : Baladev Mohanty
Printer : Laxmi Narayan Printers, Cuttack
Cover : Utsab Akhanda
First Edition : **10th. January 2013**
Price : Rs. 10/-

ସୂଚୀପତ୍ର

କୈଫିୟତ

ରୋଗ ଶଯ୍ୟାରେ ପଡ଼ି କଷ୍ଟ ପାଉଥିବାବେଳେ ଆମେ ସମସ୍ତେ ପ୍ରାର୍ଥନା କରୁଥିଲୁ ଚୁନୀ ଅପାଙ୍କୁ ଈଶ୍ୱର ନିଜ ପାଖକୁ ଯଥାଶୀଘ୍ର ନେଇଯାଆନ୍ତୁ । ହେଲେ ବାସ୍ତବତାକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବା ସେତେ ସହଜ ନଥିଲା । ମୃତ୍ୟୁର କିଛି ମାସ ପୂର୍ବରୁ ଚୁନୀଅପା ଭାରତୀୟ ଋଷି ପରଂପରାକୁ ଆପଣେଇ ଅନ୍ନ ଜଳ ତ୍ୟାଗ କରି ଜୀବନ ତେଜିବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲେ । ଆମେ ଅଳ୍ପବୁଦ୍ଧି ମଣିଷମାନେ ଏହାର ମର୍ମ ବୁଝିଲେ ତ ! ଚୁନୀ ଅପା ଯେ, ଓଡ଼ିଶାର ଲୋକଙ୍କର ହୃଦୟରେ ଅଛନ୍ତି, ତାହା ତାଙ୍କ ଶବାଧାର ସହ ଯାଉଥିବା ଜନତାଙ୍କ ଉପସ୍ଥିତିରୁ ତଥା ରାଜ୍ୟ ସାରା ତାଙ୍କ ସ୍ମୃତି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ହେଉଥିବା ଶ୍ରଦ୍ଧାଞ୍ଜଳି ସଭାମାନଙ୍କରୁ ବୁଝା ପଡୁଛି ।

ଜୀବନ କାଳ ଭିତରେ କୋଡ଼ିଏରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ପୁସ୍ତକ ରଚନା ଓ ଅନୁବାଦ କରି ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟକୁ ଋଦ୍ଧିମନ୍ତ କରିଥିବା ଚୁନୀଅପାଙ୍କ ନିଜ ଜୀବନ ବାବଦରେ ବହି ଖଣ୍ଡିଏ ନାହିଁ । 'ଅମୃତ ଅନୁଭବ' ତ ସେ କାଳର ଇତିହାସ ଭରା ଏକ ଗାଥା । ତେଣୁ ଉତ୍କଳ ଗାନ୍ଧୀ ସ୍ମାରକ ନିଧି ନିଷ୍ପତ୍ତି କଲା ତାଙ୍କର ଜୀବନୀ ପୁସ୍ତିକାଟିଏ ଦଶାହ ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରକାଶ କରିବା ଲାଗି ।

ତାଙ୍କ ଜୀବନ ବାବଦରେ ସଂକ୍ଷେପରେ ତାଙ୍କର ଘନିଷ୍ଠ ସହଯୋଦ୍ଧା ସ୍ୱର୍ଗୀୟା ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣା ଦାସ ଲେଖିଯାଇଛନ୍ତି । ବହୁ କଷ୍ଟ ସ୍ୱୀକାର କରି ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ବେହେରା ଅମୃତ ଅନୁଭବ ସଂକଳନ କରିବା ସହ ଏହାକୁ ତାହାର ମୁଖବନ୍ଧ ଭାବରେ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ । ଶିକ୍ଷା ସନ୍ଧାନର ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଅନୀଲ ପ୍ରଧାନଙ୍କ ସୌଜନ୍ୟରୁ ଏହି ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଜୀବନୀ ସହ ଅପାଙ୍କ ବିଭିନ୍ନ ଲେଖାରୁ ସଂଗୃହୀତ କିଛି ସଦୁକ୍ତି ତଥା ଜୀବନ ପଞ୍ଜିକୁ ଯୋଡ଼ି ଏହି ପୁସ୍ତିକାଟିକୁ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଶୈଳଜ ରବି ସଂପାଦନା କରିଛନ୍ତି । ଜ୍ଞାନ ମଣ୍ଡଳ ଫାଉଣ୍ଡେସନର ଶ୍ରୀମାନ ଦୀପକ କାନୁନଗୋ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଅର୍ଥ ଯୋଗାଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ଗାନ୍ଧୀ ସ୍ମାରକ ନିଧି ପକ୍ଷରୁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ କୃତଜ୍ଞତା ଜଣାଇବା ସହ ଆଶା କରୁଛି ପୁସ୍ତିକାଟି ଚୁନୀଅପାଙ୍କ ସଂପର୍କରେ ସମ୍ୟକ ଧାରଣା ଦେଇପାରିବ ।

ଡାଃ. ବିଶ୍ୱଜିତ୍
ସଂଯୋଜକ
ପ୍ରକାଶନ ସମିତି
ଉତ୍କଳ ଗାନ୍ଧୀ ସ୍ମାରକ ନିଧି

ଚୁନୀ ଅପା

ଦୁନିଆରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଲୋକର ମନରେ ଏମିତି କିଛି କଥା ଥାଏ ଯାହା କହିବାକୁ ତାଙ୍କୁ ଭଲଲାଗେ । ଶେଷ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହୁଏ ନାହିଁ । କହି କହି ଥକେ ନାହିଁ । ସବୁବେଳେ ମନେ ହୁଏ ଆହୁରି ଅନେକ ବାକୀ ରହିଗଲା; କିଛି ଭୁଲ କହିଗଲି ନାହିଁ ତ ? ଏଇ କଥାଟା ଏମିତି ଢଙ୍ଗରେ ନ କହି ସେମିତି ଭାବରେ କହିଥିଲେ ବୋଧେ ଆହୁରି ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଥାନ୍ତା । ଶୁଣିବା ଲୋକ ଖୁସି ହେଉଛି କି ନାହିଁ ସେଥିପ୍ରତି ଧ୍ୟାନ ରହେ ନାହିଁ । ଚୁନୀ ଅପାଙ୍କ ପାଇଁ ଗାନ୍ଧୀ କଥା ଯେମିତି, ମୋ ପାଇଁ ଚୁନୀ ଅପାଙ୍କ କଥା ସେମିତି । ପାଠକ ପାଠିକା ମୋ ବୁଦ୍ଧିଜ୍ଞାନର ଛୋଟ ଠେକିର ନିଗଡ଼ା ପାଣିକୁ ଟିକିଏ ଆଦରରେ ଗ୍ରହଣ କଲେ ଖୁସି ହେବି । ସେମାନେ ସନ୍ଦେହ ଅବିଶ୍ୱାସ କରି ପାରନ୍ତି, ମନା ନାହିଁ । ମାତ୍ର ମୁଁ ସତ କହୁଛି ବୋଲି ଭାବିଲେ ଯଥେଷ୍ଟ । ଚୁନୀ ଅପାଙ୍କ ଜୀବନୀ ଲେଖିବାର ଉଦ୍ୟମ ଯେଉଁମାନେ କରୁଛନ୍ତି ସେମାନେ ଅତି ସାବଧାନରେ ତ ଲେଖୁଥିବେ । ତଥାପି ତାଙ୍କୁ ଅନୁରୋଧ କରୁଛି ତାହା ଅନ୍ଧମାନେ ହାତୀର ରୂପ ବର୍ଣ୍ଣନା କଲା ଭଳି ନ ହେଉ । କାରଣ ଚୁନୀଅପାଙ୍କୁ ଚିହ୍ନିବା ମୁସ୍କିଲ । ସେ ଯେପରି ରହନ୍ତି, ଯାହା କହନ୍ତି, ଯାହା କରନ୍ତି ତାହା ଅନେକ ଚାଲୁଣୀରେ ଛଣା । ତାହା କେବଳ ତାଙ୍କ ବାପଘରର ଜମିଦାରୀ ଆଭିଜାତ୍ୟର ଛାଞ୍ଚରେ ନୁହେଁ । ତାଙ୍କ ସ୍ୱାମୀ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଶରତଚନ୍ଦ୍ର ମହାରାଣାଙ୍କ ତ୍ୟାଗ ତପସ୍ୟାର ଛାଞ୍ଚରେ ନୁହେଁ । ପିତା ଗୋପବନ୍ଧୁ ଚୌଧୁରୀଙ୍କ ସେବା, ତ୍ୟାଗ, ତପସ୍ୟା, ତେଜସ୍ୱିତାର ପ୍ରଭାବର ଛାଞ୍ଚରେ ବା ମାଆ ରମାଦେବୀଙ୍କ ପରି ମାନବୀ ଗଙ୍ଗାଙ୍କ ଆଦର୍ଶର ଛାଞ୍ଚରେ ଚାଲୁଣୀରେ ଛଣା ନୁହେଁ । ଦାଦା ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀଙ୍କ ପରି ଅଭୁଲା ଜନକରଷିଙ୍କ ପରି ଚରିତ୍ରର ପ୍ରଭାବରେ ନୁହେଁ, ଖୁଡ଼ୀ ମାଳତୀ ଚୌଧୁରୀ ପରି ସରଳ କଳକଳନାଦିନୀ ଝରଣାର ନିଷ୍କପଟ କ୍ରାନ୍ତିକାରୀ ପ୍ଲାବନର ଆଦର୍ଶରେ ନୁହେଁ କି ଭାଇ ମନମୋହନ ଚୌଧୁରୀଙ୍କ ଜ୍ଞାନ ଗମ୍ଭୀର, ସ୍ୱଳ୍ପଭାଷୀ, ମହା ତେଜସ୍ୱୀ, ଭୀଷ୍ମଙ୍କ ଅଟଳ ପ୍ରତିଜ୍ଞା ସେବାକାରୀର ପ୍ରଭାବରେ ବା ଭାଉଜ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତା ସୁମିତ୍ରା ଚୌଧୁରୀଙ୍କ ନୀରବ ସାଧିକାଙ୍କ ପ୍ରଭାବରେ ନୁହେଁ । ସର୍ବୋପରି ସେ ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ପରି ମହାମାନବଙ୍କ ବିଚାରରେ ଆକଣ୍ଠ ବୁଡ଼ି ରହିଥିବା ଜୀବନ୍ତ ଶାଳଗ୍ରାମଟିଏ କେବଳ ନୁହେଁ । ସବୁକୁ ଫେଣ୍ଟି ଦେଇ ନିଜର ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଚେତନା ଦ୍ୱାରା ଗଢ଼ା ହୋଇଥିବା ଚୁନୀ ଅପା । ସେ କେଉଁ ପରିସ୍ଥିତିରେ କେଉଁଠି କିପରି କଥା କହିଛନ୍ତି, କିପରି ବ୍ୟବହାର କରିଛନ୍ତି ତାହା ଅନୁଧ୍ୟାନ ଯୋଗ୍ୟ । ତେଣୁ ମୁଁ ଯାହା କିଛି ତାଙ୍କ ବିଷୟରେ ଲେଖିବି ତାହା ମୋର କ୍ଷୁଦ୍ର ବୁଦ୍ଧିର ପ୍ରକାଶ ମାତ୍ର । ଅଳ୍ପ କେତୋଟି ଘଟଣାର ଉଲ୍ଲେଖ କରିବି ।

୧୯୧୭ ସାଲରେ ତାଙ୍କର ଜନ୍ମ । ମାତ୍ର ବାରବର୍ଷ ବୟସରୁ ବୈପ୍ଳବିକ, ତ୍ୟାଗ, ତପସ୍ୟା, ସେବାମୟ ଜୀବନର ଗୋଟିଏ ନିଖୁଣ ଜୀବନ୍ତମୂର୍ତ୍ତି । ଗୋସବାପା ଗୋକୁଳାନନ୍ଦ ଚୌଧୁରୀ କଟକର ନାଁ ଡାକ ଓକିଲ ଥିଲେ । କଟକର କାଠଯୋଡ଼ି କୂଳରେ ସନ୍‌ସାଇନ୍ ଫିଲ୍‌ଡ଼ ପାଖରେ ତାଙ୍କର ବିରାଟ କୋଠାଘର ଏବେ ବି ଅଛି । ଗୋସମା ନୈଷ୍ଠିକ ହିନ୍ଦୁ ଚଳଣିରେ ଜମିଦାରିଆ ଆଭିଜାତ୍ୟ ଭିତରେ ଜୀବନ କଟାଇଥିଲେ । ତାଙ୍କ ପାଖରେ ନାତିନାତୁଣୀମାନେ ରହୁଥିଲେ, କାରଣ ବାପାମାଆମାନେ ଭାରତର ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଯୋଗ ଦେବା ଫଳରେ ଜେଲ୍‌ରେ ବା କର୍ମକ୍ଷେତ୍ରରେ ଜୀବନ ବିତାଉଥିଲେ । ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଚୁନୀଅପା ପିଲାବେଳୁ ଗାନ୍ଧୀ ଆଦର୍ଶରେ ପ୍ରତିପାଳିତା । ଗୋପବନ୍ଧୁ ଚୌଧୁରୀ ବରୀ ସେବାକ୍ଷେତ୍ରରେ ଥିବାବେଳେ ଚୁନୀ ଅପା ଓ ତାଙ୍କ ବଡ଼ ଭାଇ ମନମୋହନ ଚୌଧୁରୀ (ବୁଲୁଭାଇ) ତାଙ୍କ ପାଖରେ ରହୁଥିଲେ । ଚୁନୀଅପାଙ୍କ ନାଁ ଥିଲା ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣା । ମାତ୍ର କାଳକ୍ରମେ ଚୁନୀଅପା ନାଆଁଟି ପ୍ରସିଦ୍ଧ ହୋଇଗଲା । ଅଳକାଶ୍ରମରେ ଥିବାବେଳୁ ଗୋପବାବୁ ଓ ରମାଦେବୀଙ୍କ ପରିବାରର ପରିସର କେବଳ ନିଜ ପୁଅ ଝିଅଙ୍କ ଭିତରେ ସୀମିତ ନ ରହି ଝଙ୍କା ବରଗଛ ପରି ବଡ଼ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ସବୁ ବର୍ଗୀମାନେ ତାଙ୍କୁ ବାପା ମାଆ ବୋଲି ଡାକୁଥିଲେ । ଖୁଡ଼ୀ ମାଳତୀ ଚୌଧୁରୀଙ୍କର ନିଷ୍କପଟ ରବିଠାକୁରଙ୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଶାନ୍ତିନିକେତନ ଢାଞ୍ଚାର ଆଚାର ବ୍ୟବହାର ସାରା ପରିବାରକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରିଥିଲା । ଗାନ୍ଧୀଜୀଙ୍କ ପ୍ରେରଣାରେ ଗୋପବାବୁ ନିଜ ଘରେ ଅସବର୍ଣ୍ଣ ବିବାହ ଚଳେଇଥିଲେ । ସାନ ଭାଇ ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀ ବ୍ରାହ୍ମପରିବାରର ଝିଅ ମାଳତୀ ଦେବୀଙ୍କୁ, ପୁଅ ମନମୋହନ ବ୍ରାହ୍ମଣ ପରିବାରର ଝିଅ ସୁମିତ୍ରା ଦେବୀଙ୍କୁ , ଝିଅ ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣା (ଚୁନୀ) କମିଲା ପରିବାର ଚନ୍ଦ୍ରମୋହନ ମହାରାଣାଙ୍କ ସାନ ପୁଅ ଶରତ ମହାରାଣାଙ୍କୁ, ଝିଆରୀ ଉତରା (ଡାକ ନାଁ ବୁବୁ) ଗୁଜରାତର ବିଶିଷ୍ଟ ଗାନ୍ଧୀବାଦୀ ତଥା ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ସେକ୍ରେଟାରୀ ମହାଦେବ ଦେଶାଇଙ୍କ ପୁଅ ନାରାୟଣଙ୍କ ସହିତ ବିବାହ କରାଇଥିଲେ । ଚୁନୀ ଅପା ଓ ଶରତ ବାବୁ ଗୋଟିଏ ବିଶିଷ୍ଟ ଯୋଡ଼ି । ଗାନ୍ଧୀ ବିଚାର ପ୍ରତି ନିଷ୍ଠାରେ କେହି କାହାଠାରୁ କମ୍ ନୁହନ୍ତି । ବିବାହର ଚତୁର୍ଥୀ ରାତିରେ ଚୁନୀଅପା ଶରତବାବୁଙ୍କୁ କହିଥିଲେ ଯେ "ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ପ୍ରେମଭକ୍ତି ନିଷ୍ଠାର ଏକମାତ୍ର ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦୀ ହେଉଛନ୍ତି ଗାନ୍ଧୀଜୀ" । ଶରତବାବୁଙ୍କର ବି ଗାନ୍ଧୀଜୀଙ୍କ ପ୍ରତି ସେଇ ଭକ୍ତି, ନିଷ୍ଠା, ବିଶ୍ୱାସ ଓ ପ୍ରେମ । ତେଣୁ ଗାନ୍ଧୀ ଥିଲେ ଦୁହିଁଙ୍କର ବୈବାହିକ ଜୀବନର ଯୋଗର କଡ଼ି । ଏ ବିଶ୍ୱାସ ଓ ନିଷ୍ଠାରୁ ସେମାନେ ଅଦ୍ୟାବଧି ଓହରି ଯାଇ ନାହାନ୍ତି । ଦୁଇଟି ପୁଅ ହେଲେ । ସେମାନେ ବୈଜ୍ଞାନିକ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ଜୀବନର ପ୍ରତି ଛତ୍ରେ ଛତ୍ରେ ଗାନ୍ଧୀ ବିଚାର ଭରି ରହିଛି । ବଡ଼ପୁଅ ଜ୍ଞାନଦେବ କରଣ ଘର ଝିଅଟିଏ ବିଭା ହୋଇଛି ।

ସାନପୁଅ କର୍ମଦେବ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଘର ଝିଅ ସ୍ୱପ୍ନାକୁ ବିଭା ହୋଇଛି । ସେମାନେ ଦୁହେଁ ତାଙ୍କର ବୈଜ୍ଞାନିକ ଜୀବନକୁ ସପତ୍ନୀକ ଗାନ୍ଧୀ ବିଚାର ଉପରେ ଚଳାଉଛନ୍ତି । ବଡ଼ ପୁଅର ଗୋଟିଏ ପୁଅ ଅଂଶୁମାନ୍ । ସାନ ପୁଅ ନିଜର ସନ୍ତାନ ନ କରି ତାଙ୍କର ବୈଜ୍ଞାନିକ ଜୀବନ ସମାଜ ସେବାରେ ଉତ୍ସର୍ଗ କରିଛନ୍ତି ।

ଚୁନୀ ଅପା ଓ ଶରତ ବାବୁ ଦୁହେଁ ସଂଯମୀ, ପରିଶ୍ରମୀ, ନିର୍ଲୋଭୀ ଓ ପରୋପକାରୀ । ନିଜ କାମ ବା ବ୍ୟବହାର ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦେଶର ବା ଦେଶର ବଦ୍‌ନାମ ନ ହେବା ପାଇଁ ସବୁବେଳେ ସଜାଗ । ପରକୁ ଆପଣା କରିବାର କଳା ତାଙ୍କର ଅଭ୍ୟାସଗତ । ଅନ୍ୟ ରାଜନୈତିକ ନେତାମାନଙ୍କ ଭଳି ସେମାନେ ଝିଣ୍ଟିକାଖିଆ ବଣି ନୁହଁନ୍ତି । ତ୍ୟାଗ ତପସ୍ୟାର ମୂର୍ତ୍ତିମନ୍ତ ଯୋଡ଼ିଟିଏ । ହାତରେ ଫଟା ପାହୁଲା ନ ଥାଇ ଗାନ୍ଧୀକାମ ଚଳେଇବାର ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ସଫଳ ଯୋଜନା ସେମାନେ କରିପାରନ୍ତି । ତାକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ପାଇଁ ନିଜର ପାରିବାରିକ ଜୀବନର ସୁଖ ଶାନ୍ତି ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ସବୁକୁ ଅକାତରେ ବଳି ଦେବା କଥା ମୁଁ ଆଖି ଆଗରେ ଦେଖିଛି । ଲେଖି ବସିଲେ ବିରାଟ ପୋଥି ହେବ । ସେ ପରିସ୍ଥିତି ଓ କାମ ଯିଏ ନିଜ ଆଖିରେ ନ ଦେଖିଛି ସିଏ କଦାପି ବିଶ୍ୱାସ କରିପାରିବ ନାହିଁ । ଆଖିରେ ଦେଖିଥିବା ଲୋକଙ୍କ ଅବସର ନାହିଁ । ଗୋଟିଏ ଘଟଣା ଲେଖୁଛି । ରାମଚନ୍ଦ୍ରପୁର କସ୍ତୁରବା କେନ୍ଦ୍ରର ଛାତ୍ରୀ ନିବାସ ପୂର୍ବାପେକ୍ଷା ବଡ଼ ଆକାରର କରି ଉପରେ ଆଜ୍‌ବେଷ୍ଟସ୍ ଛପର ଦିଆଗଲା । ଶରତବାବୁ ସକାଳ ଛଅଟାରୁ ମୂଲିଆମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେବା ଓ ନିଜେ କାମ କରିବା ଆଦି କାମରେ ଏତେ ବୁଡ଼ି ରହନ୍ତି ଯେ ନିଜର ଖାଇବା ପିଇବା କଥା ସଂଧ୍ୟା ଛଅଟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମନେ ରହେ ନାହିଁ । କାମ ସରିଲେ ମୂଲିଆମାନଙ୍କୁ ମଜୁରୀ ଦେଇ ଭାଉଚର ଓ ହିସାବ ଲେଖି ରଖିବା ପରେ ଗାଧୋଇ ଖାଇ ବସନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଦୁଇବର୍ଷ ଇଞ୍ଜିନିୟରିଂ ପଢ଼ା ଏଇ କାମରେ ଲାଗିଲା । ଦିପହରେ କେହି ସରବତ୍ ଟିକିଏ ନେଇ ତାଙ୍କୁ ଯାଚିଲେ ସେ ମୂଲିଆମାନଙ୍କୁ ଦେଇ ଦେବାକୁ କହନ୍ତି । ଘର ତ ତିଆରି ହୋଇଗଲା । ମାତ୍ର ଅଖିଆ ଅପିଆ ଶ୍ରମ କରିବା ଫଳରେ ତାଙ୍କର ସ୍ନାୟବିକ ଦୁର୍ବଳତା ହେଲା । କେତେ ମାସ ଧରି ଚୁନୀ ଅପାଙ୍କ ଅକ୍ଲାନ୍ତ ସେବା ଓ ଆୟୁର୍ବେଦିକ ଚିକିତ୍ସା ପରେ ସେ ଆରୋଗ୍ୟ ଲାଭ କଲେ ।

କିଶୋରୀ ଅବସ୍ଥାରୁ ସେ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ । ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମରେ ତଥା ଗାନ୍ଧୀକାମରେ ନିଜ ଜୀବନକୁ ବଳି ଦେବା ତାଙ୍କର ପାରିବାରିକ ବେଉସା କହିଲେ ଭୁଲ ହେବ ନାହିଁ । ଆଗରେ ଭାରତମାତାର ସ୍ୱାଧୀନ, ବଳିଷ୍ଠ, ନିର୍ମଳ ରାମରାଜ୍ୟର ନିଖୁଣ ଚିତ୍ର, ପଛଆଡ଼େ ଗାନ୍ଧୀ ମହାତ୍ମାଙ୍କର ସତ୍ୟ ଅହିଂସା ପ୍ରଣୋଦିତ ନିରସ୍ତ୍ର ସଂଗ୍ରାମ ତଥା ଦେଶକୁ ସ୍ୱାଧୀନତାର ଉପଯୁକ୍ତ କରିଗଢ଼ିବା ପାଇଁ ୧୮ ପ୍ରକାର ରଚନାତ୍ମକ କାମର

ଯୋଜନା । ନିଜ ହୃଦୟରେ ନିଷ୍ଠା, ବିଶ୍ୱାସ ଓ ପ୍ରତିଜ୍ଞା ଚୁନୀଅପାଙ୍କ ଭଳି ପ୍ରବହମାନା, ନିର୍ମଳ ଝରଣାଟିଏ । ସ୍କୁଲ କଲେଜର ଦୁଆର ମାଡ଼ି ନାହାନ୍ତି । ଘରୋଇ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ପାଖରେ ଯାହା କିଛି ଅଧ୍ୟୟନ କରିଛନ୍ତି । ନିଜ ଅଧ୍ୟବସାୟ ଦ୍ୱାରା ମାଆ ବାପା ଦାଦା ଖୁଡ଼ୀଙ୍କ ଠାରୁ ଓ ଅନ୍ୟ ଅନେକ ଜ୍ଞାନୀଗୁଣୀଙ୍କ ଠାରୁ ସଂଗ୍ରହ କରି ନିଜର ଜ୍ଞାନର ପରିସର ଏତେ ବଢ଼ାଇଛନ୍ତି ଯେ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ସମ୍ମାନ ପ୍ରାପ୍ତ ଯେକୌଣସି ଶିକ୍ଷିତଙ୍କ ଠାରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ପହଞ୍ଚି ଯାଇଛନ୍ତି । ଓଡ଼ିଆ, ବଙ୍ଗଳା, ହିନ୍ଦୀ ତାଙ୍କର ମାତୃଭାଷା କହିଲେ ଭୁଲ ହେବ ନାହିଁ । ଇଂରାଜୀ ଓ ସଂସ୍କୃତରେ ମଧ୍ୟ ସେ ପ୍ରବୀଣା । ତାଙ୍କ ସ୍ୱରଚିତ ତଥା ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅନୁବାଦିତ ବହି ଯେଉଁମାନେ ପଢ଼ିଛନ୍ତି ସେମାନେ ତାଙ୍କର ଜ୍ଞାନର ପରିସର ବୁଝି ପାରିବେ । ମାଆ ରମାଦେବୀ ତାଙ୍କୁ ମଣିଷ ଗଢ଼ିବା କାମରେ ଲଗାଇଥିଲେ । ସେ ସଫଳତାର ସହିତ ଅନେକ ମଣିଷଙ୍କର ହୃଦୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରି ତାଙ୍କୁ ନୂଆରୂପ ଦେଇଛନ୍ତି । ଛୋଟ ପିଲାଙ୍କୁ ସେ ରାମାୟଣ, ମହାଭାରତ, ଫରାସୀ ବିପ୍ଳବ, ଋଷ ବିପ୍ଳବ ଆଦି ମନୋରଞ୍ଜକ ଭାବରେ କହୁଥିବା କେବେ ସେଇବାଟେ ଯାଉଥିବା ବଡ଼ ବଡ଼ ମଣିଷମାନେ ବି ସେ ଗପ ଶୁଣିବାକୁ ଅଟକି ଯାଆନ୍ତି । ମୁଁ ଅନେକ ଥର ଏ ଗପ ଶୁଣିଛି । ଏତ ଗପ କୁହା ନୁହେଁ, ଇଞ୍ଜେକ୍‌ସନ୍ ଦିଆ । ଯାହାକୁ ଯେପରି ବଳ ମିଳିବା ଦରକାର ମିଳେ ।

ଏତେ ଜ୍ଞାନ ଥାଇ ବି ଚଳଣି ଜଣେ ସାଧାରଣ ଓଡ଼ିଆ ଘରର ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକ ପରି । ସେଥିପାଇଁ ସେ ଗାଆଁ ମଫସଲ ତଥା ସହରରେ ସବୁଠାରେ ଆଦୃତା । ଖା, ଭୁଞ୍ଜ, ଗିଳ କୁ ସମୟ ପରିସ୍ଥିତି ଅନୁସାରେ ଏପରି ଭାବରେ ପ୍ରୟୋଗ କରନ୍ତି ଯେ ଲୋକେ ସେଥିରେ କ୍ଷୁବ୍ଧ ନ ହୋଇ ତାଙ୍କ କଥାକୁ ଆଦରରେ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି । ମଧୁବାରିଷ୍ଟର ଓ ଗୋକୁଳାନନ୍ଦଙ୍କ ନାତୁଣୀ ତ । କଥାରେ ଏପରି ଅକାଟ୍ୟ ଯୁକ୍ତି ସରଳଭାଷାରେ ଲୋକଙ୍କ ଆଗରେ ଥୋଇ ଦେଇଥିବେ ଯେ ପିଲାଠାରୁ ବୁଢ଼ାଯାଏ ତାକୁ ସ୍ୱୀକାର ନ କରି ଟାଳିବାର ଅବସର ଥିବ ନାହିଁ । କହିବାରେ ଯେମିତି ଗାଇବାରେ ସେମିତି ସୁରନ୍ଧର । ଆଚାର ବ୍ୟବହାରରେ ଆଭିଜାତ୍ୟର ଛଟା ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମନେ ହୁଏ ଅତି ସରଳ ଗାଉଁଲୀ ଲୋକର ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି । ଥରେ ସ୍ୱର୍ଗତା ନଳିନୀ ରାଉତରାୟଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ମୁଁ କଥାବାର୍ତ୍ତା କଲା ବେଳେ ସେ ମୋତେ ସାନଭଉଣୀ ହିସାବରେ କହିଥିଲେ ଯେ ଚୁନୀଅପା ରମାଦେବୀଙ୍କ ଠାରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ । ତୋର ମତ କ'ଣ ? ମୁଁ କହିଥିଲି ଯେ ସେ ତ ମୋର ଆଦର୍ଶ ପିତୁଳା । ସେ ମୋତେ ତିରସ୍କାର କଲେ ବି ମୋର ସେଥିରେ ମଙ୍ଗଳ ହେବାର ମୁଁ ଦେଖିଛି । ମୋତେ ସେ ଚିରକାଳ ଘଣ୍ଟ ଘୋଡେଇ ରଖି ଆସିଛନ୍ତି । ମୋ ନିନ୍ଦାକୁ ସେ ନିଜ ନିନ୍ଦା ପରି ଭାବି ମୋତେ ଚଳେଇ ଆସିଛନ୍ତି । ମୋର ଭାବପ୍ରବଣ ମନ,

ସାଂସାରିକ ଜ୍ଞାନର ଅଭାବ, ରାଗରୋଷ ଅଭିମାନ ମୁଁ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଥକାଡ଼ି ଦେଇ ଆସିଛି । ମୋର ଦୋଷଦୁର୍ବଳତାକୁ ସେ ବରାବର ଶରାଗତ କରି ମୋତେ ରକ୍ଷା କରି ଆସିଛନ୍ତି । ମା ରମାଦେବୀ ମୋର ପଥପ୍ରଦର୍ଶକ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଚୁନୀଅପା ମୋ ପାଇଁ ଅନ୍ଧରଲଉଡ଼ି ପରି । ସେ ମୋତେ ଅନାବଶ୍ୟକ ମନେ କରି ଫିଙ୍ଗି ଦେଇ ପାରନ୍ତି । ମାତ୍ର ମୁଁ ଦେହତଃ ନ ହେଲେ ବି ମନତଃ ତାଙ୍କ ପାଖରୁ ଦୂରେଇ ଯାଇ ପାରିବି ନାହିଁ । ରାମଚନ୍ଦ୍ରପୁର ବେସିକ୍ ଟିଚରସ୍ ଟ୍ରେନିଂ କେନ୍ଦ୍ରରେ ଥିବାବେଳେ ମୁଁ କଲେଜ ପଢୁଆ ଝିଅଟେ ବୋଲି ସମସ୍ତଙ୍କର ମୋ ପ୍ରତି ଯେଉଁ ବିଦ୍ୱେଷ ଭାବ ଥିଲା ମୋ ଦୋଷ ଖୋଜି ବାହାର କରିବାକୁ ସମସ୍ତେ ବ୍ୟାକୁଳ ଥିବାବେଳେ ଚୁନୀଅପା ମୋତେ ଘଣ୍ଟ ଘୋଡ଼େଇ ରଖିଥିଲେ ଏବଂ ଏବେ ବି ରଖିଛନ୍ତି ।

ସେ ଆଜନ୍ମ ବିପ୍ଳବିଣୀ । ବାରବର୍ଷ ଯାଏ ଘରେ ବୁଢ଼ୀମା ପାଖରେ ଥିଲେ । ବୁଲୁଭାଇ ଓ ସେ କଳି ଲାଗିଲେ ଭାଇ ତାଙ୍କୁ ଚାପୁଡ଼ାଏ ବିଧାଏ ଦେଲେ ସେ ନଖରେ ଦାନ୍ତରେ ତାର ପ୍ରତିବାଦ କରନ୍ତି । ପିଲାବେଳର ଖେଳ ବାରବର୍ଷରେ ସରିଗଲା । ବାପା ମା ଦାଦା ଖୁଡ଼ୀ ଅସହଯୋଗ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଆକୁଣ୍ଠ ବୁଡ଼ି ରହିଥାଆନ୍ତି । କେତେବେଳେ ଜେଲ୍‌ରେ ତ କେତେବେଳେ ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନର ବିଭିନ୍ନ କାମରେ ବୁଡ଼ି ରହିଥାଆନ୍ତି । ପିଲାଙ୍କ କଥା ବୁଝିବାକୁ ଫୁରସତ୍ ନାହିଁ ? ଦାଦା ଝିଅ ଭଉଣୀ ଉତ୍ତରା (ଡାକ ନାଁ ବୁବୁ) ଓ ତା ତଳ ଭାଇ ବିନାୟକ(କାଲୁ) ବି ବୁଢ଼ୀମା ପାଖରେ ଥାଆନ୍ତି । ବୁଲୁ ଭାଇ, ଚୁନୀ ଅପା, ଗାନ୍ଧୀଜୀଙ୍କ ବାନର ସେନା । ସେଇଦିନୁଁ ଅଦ୍ୟାବଧି ଦେଶକୁ ସ୍ୱାଧୀନ୍ କରାଇ, ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ମନୋବୃତ୍ତି ବଦଳେଇ, ଗାନ୍ଧୀଜୀଙ୍କ କଳ୍ପିତ ରାମରାଜ୍ୟର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ପାଇଁ, ଜନ ଜାଗରଣ, ଆନ୍ଦୋଳନ, ପୁରୁଣା ରୀତିନୀତି ଭିତରେ ଥିବା ଅବାଞ୍ଛିତ ବିଶ୍ୱାସର ଚଳଣିକୁ ବଦଳେଇବା ପାଇଁ, ବାତ୍ୟା ବନ୍ୟା ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ମହାମାରୀର କବଳରୁ ଲୋକଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବା ପାଇଁ ସେ ଚିରଦିନ ନିଜକୁ ଗୋଟିଏ ସିପାହୀ ପରି ଗଢ଼ି ତୋଳିଛନ୍ତି । ନିଜ ଦେହମନ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ, ପରିବାର ଆଡ଼କୁ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇ ନାହାଁନ୍ତି । 'ସର୍ବେ ଭବନ୍ତୁଃ ସୁଖିନଃ ସର୍ବେସନ୍ତୁ ନିରାମୟା, ସର୍ବେ ଭଦ୍ରାଣି ପଶ୍ୟନ୍ତୁ ମା କଶ୍ଚିତ୍ ଦୁଃଖଭାଗ ଭବେତ୍ । ଏଇ ଜୀବନ ଦର୍ଶନକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ପାଇଁ ସେ ଆଜୀବନ ପ୍ରୟାସ କରିଛନ୍ତି । ସମସ୍ତେ ଏ ବାଣୀକୁ ପୋଥିରେ ପଢ଼ନ୍ତି । ପ୍ରାର୍ଥନା ବେଳେ ଗାଆନ୍ତି, ବୁଦ୍ଧି ଦ୍ୱାରା ବୁଝନ୍ତି । ମାତ୍ର ଚୁନୀ ଅପା ନିଜଜୀବନର ସୁଖ ସ୍ୱାଚ୍ଛନ୍ଦ୍ୟକୁ ପଛରେ ପକେଇ ଦେଇ ଏ ଶ୍ଳୋକକୁ କାର୍ଯ୍ୟରେ ପରିଣତ କରିବାର ଉଦ୍ୟମ ସବୁବେଳେ କରନ୍ତି । ବାଧା ଆସିଲେ ଲଢ଼ିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ପ୍ରାଣ ବିନିମୟରେ । ତାଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ, ନିଷ୍ଠାପୂର୍ଣ୍ଣ କର୍ମବହୁଳ ବିପ୍ଳବିଣୀ ଜୀବନର ଅନେକ ଅକୁହା କଥା ଅତୀତ ଗର୍ଭରେ ହଜିଛି

ଓ ହଜିଯିବ । ଯେତିକି ମିଳୁଛି ତାକୁ ସାଉଣ୍ଟି ରଖିଲେ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଇତିହାସ ଆମକୁ ଅବଶ୍ୟ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେବ । ତା ସାଙ୍ଗରେ ଗାଳିଦେବ ଯେ ବିଚାରକୁ ଜୀବନରେ ସାକାର କରିଥିବା ମହୀୟସୀ ମହିଳାଙ୍କ କଥା ଆମେ ବିଶଦଭାବରେ ରଖି ପାରିନାହୁଁ । ଗୋଟାଏ ଶତାବ୍ଦୀର ଜୀବନ୍ତ ଇତିହାସ ସେ । ଆମେ ତାଙ୍କୁ ଅତି ସହଜ ସୁଲଭ ମନେ କରୁଛୁଁ ସେ ଜୀବିତା ଅଛନ୍ତି ବୋଲି । କାଲି ସେ ଆଖି ବୁଜିଲେ ଅଣ୍ଟାଳି ହେବା ସେଇ ଜୀବନ୍ତ ଇତିହାସ ସ୍ରଷ୍ଟାର ଉପସ୍ଥିତିକୁ ।

ଚୁନୀ ଅପାଙ୍କ ବିଷୟରେ କେଇଧାଡ଼ି ଲେଖିବାକୁ ମୋତେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଆଯାଇଛି । କେମିତି ଲେଖିବି, କ'ଣ ଲେଖିବି ମୁଁ ସ୍ଥିର କରିପାରୁ ନାହିଁ । ଭାବ ଭାବନା ଲହଡ଼ି ମାରୁଛି । ଆଖିଦେଖା ସତ ଘଟଣାଗୁଡ଼ିକୁ ନ ଲେଖି ଟାଳିଦେବାକୁ ମନ ହେଉ ନାହିଁ । ଲେଖିଲେ ବହିର ଆକାର ବଡ଼ ହୋଇଯିବ ଲୋକେ ପଢ଼ିବାକୁ ଚିଡ଼ିବେ । ତେଣୁ ଅଳ୍ପ କେତୋଟି ଘଟଣା କଥା ଲେଖିବି ଭାବୁଛି । ଅଙ୍ଗେ ନିଭେଇବା କଥା, କଳ୍ପନା ନୁହେଁ ।

୧୯୪୭ ଜୁଲାଇ ୩୧ ତାରିଖରେ ମୁଁ ବେସିକ୍ ଟିଚ୍‌ରସ୍ ଟ୍ରେନିଂ ସ୍କୁଲରେ ଆପ୍ରେଣ୍ଟିସ୍ ଟିଚର ଭାବରେ ରାମଚନ୍ଦ୍ରପୁର ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷା କେନ୍ଦ୍ରରେ ଯୋଗ ଦେଲି । ଅଗଷ୍ଟ ୧୫ ତାରିଖ ପ୍ରଥମ ସ୍ୱାଧୀନତା ଦିବସ । ଆଶ୍ରମରେ ଚାରିଆଡ଼େ ଚୁନୀ ଅପାଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ଝୋଟିଚିତା ପଡ଼ିଲା । ମୁଁ ବି ସେଥିରେ ଯୋଗ ଦେଲି । ସକାଳୁ ପ୍ରଭାତ ଫେରି ହେଲା । ଚୁନୀ ଅପା, ମୁଁ ଓ ଆଶ୍ରମର ଅନ୍ୟ ଭଉଣୀମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ନଇ ସେପାରି ରାମପୁର ଗାଆଁକୁ ଗଲୁ ରାମଧୂନ ଓ ଜାତୀୟ ସଙ୍ଗୀତ ଗାଇ ଗାଇ କରି । ଲୋକଙ୍କର ଓ ଚୁନୀଅପାଙ୍କର କି ପ୍ରାଣଭରା ଜୟଧ୍ୱନି । "ଭାରତ ମାତାକି ଜୟ", "ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀ କି ଜୟ", "ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତ କି ଜୟ", "ଜାତୀୟ ପତାକା କି ଜୟ ।" ମୋ ଦେହରେ ଶିହରଣ, ମନରେ ଉଲ୍ଲାସର ତରଙ୍ଗ । ଗାନ୍ଧୀ ବିଚାରର ଦୀକ୍ଷାଗ୍ରହଣ ଆପେ ଆପେ ହୋଇଗଲା । ବରୀ, ରାମଚନ୍ଦ୍ରପୁର ଆଖପାଖ ଅଞ୍ଚଳ ଓ ଗାଆଁମାନଙ୍କରେ ରମାଦେବୀ, ଗୋପବାବୁ ଗାନ୍ଧୀକାମ ଓ ବିଚାରର ବଳିଷ୍ଠ ନିଅଁ ପକାଇ ଦେଇଥିବାର ଦେଖିଲି । ଚୁନୀଅପାଙ୍କ ଜୀବନ ସେଇ ବିଚାରପୁଷ୍ଟ ସତ୍ୟର ଜ୍ୱଳନ୍ତ ଉଦାହରଣ । ଏ ଅଞ୍ଚଳ ଥିଲା ତାଙ୍କର ଚରାଭୂଇଁ ।

ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ନଈକୂଳରେ ରାମଚନ୍ଦ୍ରପୁର ଠାରୁ ପାଞ୍ଚ ମାଇଲ୍ ଦୂରରେ କାଇପଡ଼ା ଗାଁ । ଗହ୍ମା ପୁନେଇଁ ଦିନ ସକାଳୁ ଚୁନୀଅପାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଆମେ ଅନେକ୍ ଲୋକ ଗଲୁ ସେଠାରେ ସହୀଦ୍‌ମାନଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ତିଳତର୍ପଣ କରିବାକୁ । ସେଇଠି ସାଉଣ୍ଟି, ସାନନ୍ଦ

ମାୟାଧର ଆଦି ଦେଶଭକ୍ତମାନଙ୍କୁ ବ୍ରିଟୀଶ ସରକାର ଗୁଳି କରି ମାରି ଦେଇଥିଲେ । ସେ ସମୟରେ ଚୁନୀଅପା ସେଠି ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲେ । ନିଜ ପିନ୍ଧା ଲୁଗାର କାନିରେ ତାଙ୍କ ଦେହର ରକ୍ତ ପୋଛି ପକେଇଥିଲେ । ଏକା ଘୋଷାରି ମାଟି ଉପରେ ଶୁଆଇ ଦେଇଥିଲେ । ସେ କଥା ସେଠୁ ଶୁଣିଲା କ୍ଷଣି ମୋ ଆଖିରୁ ଲୁହ ବହିଗଲା । ଦୁଃଖ ହେଲା ଯେ ମୁଁ ପଢ଼ା ବନ୍ଦ କରି ଆଗରୁ କାହିଁକି, ଏ କାମରେ ଯୋଗ ଦେଲି ନାହିଁ । ଶହୀଦ୍ ହେଲି ନାହିଁ କି ଶହୀଦ୍‌ଙ୍କ ସେବା କରିପାରିଲି ନାହିଁ । ବ୍ୟର୍ଥତାର ବ୍ୟାକୁଳତାରେ ମନ ପୂରିଗଲା । ଅପୂର୍ଣ୍ଣତାର ଗ୍ଲାନିରେ ମନ ପୋଡ଼ିଜଳିଗଲା । ପରେ ରାମଚନ୍ଦ୍ରପୁରରେ ଥିବା କେବଳ ମାୟାଧରଙ୍କ ମାଆଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଦେଖା ହେଇଥିଲା । ପୁତ୍ର ବିୟୋଗରେ ସେ ଅଧାପାଗଳୀ ହୋଇଯାଇଥିଲେ ।

ବେସିକ୍ ଟିଚ଼ର୍‌ସ୍ ଟ୍ରେନିଂ ସ୍କୁଲରେ ଶିକକ୍ଷତା କରୁଥିବା ବେଳେମୋତେ ଥରେ ଜ୍ୱର ହେଲା । ଚୁନୀ ଅପା ସ୍ୱତଃପ୍ରବୃତ୍ତ ହୋଇ ମୋ ସେବା କରିବାକୁ ଆସିଲେ । ଆଉଁସି ଘସି ଦେଲେ । କ'ଣ ଖାଇବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଉଛି ବୋଲି ମୋତେ ପଚାରିବାରୁ ମୁଁ କହିଲି, "ତୋରାଣି ପିଇବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଉଛି । କିନ୍ତୁ ଥଣ୍ଡା ଧରିବ ବୋଲି ଡ଼ାକ୍ତର ତ ମନା କରିବେ ।" ସେ କହିଲେ, ତାଙ୍କୁ ବି ଏଇଠି ଥରେ ଜ୍ୱର ହୋଇଥିଲା । କଣ୍ଢେଇ ବୋଉ ବୋଲି ଜଣେ ଗାଉଁଲୀ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ ତାଙ୍କୁ ତୋରାଣୀ ପିଇବାକୁ କହିଥିଲେ । ଏଥିରେ ତାଙ୍କର କିଛି କ୍ଷତି ହୋଇ ନ ଥିଲା । ସେ ତୋରାଣି ପିଇ ଡାକ୍ତରୀ ଔଷଧ ଖାଇ ଆରୋଗ୍ୟ ହୋଇଥିଲେ । କସ୍ତୁରବା ଗ୍ରାମସେବିକା ତାଲୀମ କେନ୍ଦ୍ରର ବୟସ୍କା କର୍ମୀଙ୍କୁ ଚୁନୀଅପା ପଠାଇଲେ ବେସିକ୍ ସ୍କୁଲର ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ଘରୁ ତୋରାଣି ସଂଗ୍ରହ କରି ଆଣିବାକୁ । କାରଣ ଟ୍ରେନିଂ କ୍ୟାମ୍ପରେ ରୋଷେଇ ଘରେ ପଖାଳ କି ତୋରାଣି ନ ଥାଏ । ସେମାନଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଲେ, "କହିବ ଛଡ଼ା ମଣ କରିବାକୁ ପରିଷ୍କାର ତୋରାଣି ଦରକାର । ଦେବେ ।" ଏଇ ଛଡ଼ା ମଣ କରିବା କଥାଟା ବଡ଼ ମଜାର କଥା । ମୁଁ ଅବିବାହିତା, ତେଣୁ ଛଡ଼ା । ଅଳ୍ପଦିନ ପରେ ମୁଁ ବେସିକ୍ ଶିକ୍ଷା କାମରୁ ଅବ୍ୟାହତି ନେଇ କସ୍ତୁରବା ଟ୍ରଷ୍ଟକୁ ଚାଲି ଆସିଲି ଚିରକାଳ ପାଇଁ । ସେଇଦିନୁଁ ସେ ଏଇ ମଣିଷ ଛଡ଼ାଟିକୁ ଆଦର ଯତ୍ନରେ ସମ୍ଭାଳି ନେଇ ଆସିଛନ୍ତି ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।

୧୯୫୦ରେ ଅନୁଗୁଳର ବାଜୀରାଉତ ଛାତ୍ରବାସ ପରିସରରେ ଅଖିଳ ଭାରତ ସର୍ବୋଦୟ ସମ୍ମିଳନୀ ହେଲା । ଗୋପବନ୍ଧୁ ଚୌଧୁରୀ ସେତେବେଳେ ଅଖିଳ ଭାରତ ସର୍ବସେବା ସଂଘ ଚେୟାରମ୍ୟାନ ଥିଲେ । ଡେଲାଙ୍ଗରେ ୧୯୩୮ ରେ ଗାନ୍ଧୀସେବାସଂଘ ଅଧିବେସନ ହୋଇଥିଲା । ଗାନ୍ଧୀଜୀ ନିଜେ ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲେ । ବିରାଟ ସଭା ହୋଇଥିଲା । ବିରାଟ ସୁନ୍ଦର ପ୍ରଦର୍ଶନୀଟିଏ ମଧ ହୋଇଥିଲା । ଅତି ସଫଳତାର ସହିତ ଏ ସମ୍ମିଳନୀ

ହୋଇଥିଲା । ଗାନ୍ଧୀଜୀ ନିଜେ ତାର ଭୂରି ଭୂରି ପ୍ରଶଂସା କରିଥିଲେ । ଏଇ ସାଫଲ୍ୟର ମୂଳଦୁଆ ଉପରେ ଭରସା ରଖି ଅନୁଗୁଳ ସର୍ବୋଦୟ ସମ୍ମିଳନୀ ହୋଇଥିଲା । ସେଇ ଗୋପବାବୁ, ରମାଦେବୀ, କୃପାସିନ୍ଧୁ ହୋତା, ବିନୋଦ କାନୁନଗୋ ହେରିକା ସମସ୍ତେ ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲେ । ସମ୍ମିଳନୀ ଅତି ସୁନ୍ଦର ଭାବରେ ସଫଳ ହୋଇଥିଲା । ମାତ୍ର ସେତେବେଳକୁ ଗାନ୍ଧୀଜୀ ନ ଥିଲେ ଓ ବିନୋବାଜୀ ସମ୍ମିଳନୀରେ ଅନ୍ୟ କାରଣ ବଶତଃ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ ପାରି ନଥିଲେ । ବର ନ ଥାଇ ବି ଏତେ ସୁନ୍ଦର ବାହାଘର ହେବାର ଆମେ ଦେଖିଲୁ । ଗୋପବନ୍ଧୁ ଚୌଧୁରୀଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ସବୁ କାମର ଆୟୋଜନ ହେଉଥାଏ । ନବବାବୁ, ମାଳତୀ ଦେବୀଙ୍କଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ହରିହର ଦାସ, ପଣ୍ଡିତ କୃପାସିନ୍ଧୁ ହୋତା, ଈଶ୍ୱରଲାଲ ବ୍ୟାସ, ବିନୋଦ କାନୁନଗୋ (ଜ୍ଞାନମଣ୍ଡଳ ପ୍ରଣେତା) ଆଦି ସମସ୍ତେ କାମରେ ଲାଗିପଡ଼ି ଥାଆନ୍ତି । ଓଡ଼ିଶାର ସବୁ ରଚନାତ୍ମକ କର୍ମୀ ଏ ସମ୍ମିଳନୀର ସଫଳତା ପାଇଁ ଅଣ୍ଟାଭିଡ଼ି କାମରେ ଲାଗି ପଡ଼ିଥାଆନ୍ତି । ବିନୋବାଜୀଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ବାହାର ପ୍ରଦେଶର ସବୁ ରଚନାତ୍ମକ କାମର କର୍ମୀ ନେତା ସାନରୁ ବଡ଼ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମସ୍ତେ ଯୋଗ ଦେଇଥାନ୍ତି । କସ୍ତୁରବା କର୍ମୀମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ମୁଁ ଯାଇଥିଲି । ସମ୍ମିଳନୀ ଅତି ଶୃଙ୍ଖଳିତ ଭାବରେ ହେଲା । ସମସ୍ତେ ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ କଲେ । ରମାଦେବୀ ଅନ୍ୟ କାମ ସହିତ ଭୋଜନ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ମୁଖ୍ୟ ଦାୟିତ୍ୱ ନେଇଥିଲେ । ଚୁନୀ ଅପା ରନ୍ଧାଜାଗାରେ ରହି ଅତି ଶୃଙ୍ଖଳିତ ଭାବରେ ରନ୍ଧନ ଓ ପରିବେଷଣ କାମ ଚଳାଉଥାନ୍ତି । ମନମୋହନ ଚୌଧୁରୀଙ୍କୁ ସେତିକି ବେଳେ ବସନ୍ତ ରୋଗ ହେବାରୁ ସେ ସପତ୍ନୀକ ସେଇଠି ଟିକିଏଦୂରରେ ରୋଗୀ ଗୃହରେ ରହୁଥାନ୍ତି । ସମ୍ମିଳନୀ ସରିବା ପରେ ସେଇଠି ଦିନେ ଚୁନୀ ଅପା ଅତ୍ୟନ୍ତ କ୍ଲାନ୍ତ ହୋଇ ଶୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ତାଙ୍କୁ ଉଠିବାକୁ ଡାକିବାକୁ ସେ ବିଳବିଳେଇ କହିଲେ, "ଏତେଟା କରଚୁଲୀ, ଏତେଟା ଖଡ଼ିକା, ଏତେଟା ଚାମୁଚ" ଇତ୍ୟାଦି ରନ୍ଧନ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ସମସ୍ତ କଥା । ମୁଁ ଅତି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଗଲି । କାମରେ ଆକଣ୍ଠ ବୁଡ଼ିଯିବାର ନମୁନା । ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମରେ, ସଂସ୍ଥା ପରିଚାଳନାରେ, ସେବା କାମରେ, ଲୋକଙ୍କୁ ଗାନ୍ଧୀ କାମରେ ଅନୁପ୍ରାଣିତ କରିବାର ଗୋଟିଏ ଜୀବନ୍ତ ଜାଗ୍ରତ ନମୁନା । ଗାନ୍ଧୀଜୀ ଦେହ ଛାଡ଼ି ସାରିଥିଲେ । ମାତ୍ର ଦେଶ ଗଠନର ଅହିଂସ ସଂଗ୍ରାମକୁ ଦେହମନ ପ୍ରାଣ ଦେଇ ଚଳାଇବାର ଜଣେ ନିରଳସ ଅନବଦ୍ୟ ସିପାହୀର ଜ୍ୱଳନ୍ତ ନମୁନା ଚୁନୀଅପା । ଉତ୍ସର୍ଗୀକୃତ ଦେହ ମନ ପ୍ରାଣ । କେହି ଯଦି ବିଶ୍ୱାସ ନ କରୁଛି ଆଜି ଯାଇ ତାଙ୍କୁ ଦେଖି ଆସୁ । ମୋ କଥା ସତ କି ମିଛ ବୁଝି ପାରିବ ।

ନିଜେ ତ ଆଶ୍ରମ ପଦ୍ଧତିରେ ବିଭା ହୋଇଥିଲେ । ଭଉଣୀ ପୁଅ ପୁତୁରା ଝିଆରୀ ସମସ୍ତଙ୍କ ବିଭାଘର ବି ପ୍ରାୟ ଏଇ ଧାରାରେ ହୋଇଥିଲା । ତେବେ ଗୋଟାଏ

ଫରକ୍ ଥିଲା ଯେ ତାଙ୍କ ବିଭାଘର ଭୋଜୀ ଭାତ ଡାଲମାରେ ଓ ପୁଅ ପୁତୁରାଙ୍କ ବିଭାଘର ଭୋଜୀ ବିବିଧ ନିରାମିଷ ଖାଦ୍ୟପେୟରେ ହୋଇଥିଲା । ସାନ ପୁଅ କର୍ମଦେବ (ବନ୍ଟୁ) କୁ ସେ ପିଲାଦିନୁଁ ଶିଖାଇଥିଲେ ମୋତେ ମା ଡାକିବାକୁ । ତା ବିଭାଘର ଭୋଜୀଦିନ ମୁଁ କସ୍ତୁରବା କର୍ମୀମାନଙ୍କ ସହିତ ସମ୍ବଲପୁର ଯିବା ବାଟରେ କଟକରେ ଭୋଜୀରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲି । ଭୋଜୀ ଖାଇସାରି ସମ୍ବଲପୁର ଯିବା ପାଇଁ ବାହାରିବା ବେଳେ ମୁଁ ଚୁନୀଅପାଙ୍କୁ ଭେଟିବାକୁ ଗଲି । ସେ ମୋତେ ପାଟିରେ ଗୋଟାଏ ରସଗୋଲା ପୂରେଇ ଦେଲେ । ସେଇଦିନଠୁଁ ମୋର ମନେ ହେଲା ଯେ ମୋ ଜୀବନରେ ମୁଁ ଯେମିତି ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ରସଗୋଲା ଖାଇଛି । କି ସ୍ନେହରେ କି ଭାବର ମଧୁରତା ପୁରେଇ ସେ ମତେ ରସଗୋଲାଟି ଖୁଆଇଥିଲେ କେଜାଣି ପୂର୍ବରୁ ଖାଇଥିବା ଓ ପରେ ଖାଇବାର ରସଗୋଲାର ମାଧୁରୀ ଭୁଲିଯାଇ ସେ ଗୋଟିଏ ରସଗୋଲାର ମିଠା ମୋ ଦେହମନରେ ଏବେ ବି ଲାଖି ରହିଛି ।

ସମୟୋଚିତ କାମ ଓ ବ୍ୟବହାରରେ ସେ ନିପୁଣା । ଆଗପଛ ବିଚାରି ପାଦ ପକାନ୍ତି । ଥରେ ମୋ ମା ସାଙ୍ଗରେ ଦେଖା କରିବାକୁ ଭୁବନେଶ୍ୱରକୁ ଯାଇଥିଲେ । ତାଙ୍କ ବିଷୟରେ ମୋ ଠାରୁ ମା ଶୁଣିଥିଲା । ସେ ଦିନ ଦେଖିଲା । ଭାରି ଖୁସି ହେଲା । ଦୁହେଁ ଅନେକ ବିଷୟରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କଲେ । ବିଦା ହୋଇ ଆସିବା ବେଳେ ମୋତେ କହିଲା, "ତୋର ସଂସାର ଜ୍ଞାନ ନାହିଁ । ତୁ ସବୁବେଳେ ଚୁନୀ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ତା ପାଖରେ ରହିବୁ । ସେ ତୋତେ ଚଳେଇନେବ ।" ପରିସ୍ଥିତି ବଶତଃ ମୁଁ ଆଜି ତାଙ୍କ ପାଖରୁ ଦେହତଃ ଦୂରରେ ଅଛି । ମାତ୍ର ମନତଃ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଅଛି । ତାଙ୍କ କହିବାକଥା ମୋ ପାଇଁ ବେଦର ଗାର । କସ୍ତୁରବା ଟ୍ରଷ୍ଟରୁ ସବୈତନିକ କାମ ଛାଡ଼ିବା ପରଠାରୁ ସେ ପ୍ରତିବର୍ଷ ମନେ ରଖି ମୋ ପାଇଁ ଖଦୀଲୁଗା ପଠାନ୍ତି । କେବେ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ହୋଇନାହିଁ ।

ତାଙ୍କର ବ୍ୟବହାର କୁଶଳତା ବିଷୟରେ ଥରେ ଗୋପବାବୁଙ୍କୁ ମୁଁ ପଚାରିଲି, "ବାପା ! ଚୁନୀ ଅପାଙ୍କର କେମିତି ଏତେ ବୁଦ୍ଧି ହେଲା ? ମୋରତ ତ ଜମା ବୁଦ୍ଧି ହେଉନାହିଁ ।" ସେ ମୋତେ କହିଲେ, "ଚୁନୀ ବିଭା ହୋଇଛି ବୋଲି ତାର ଏତେ ବୁଦ୍ଧି ହୋଇଛି । ତୁ ତ ଅଭିଆଡ଼ୀ ଝିଅଟାଏ ।" ମୁଁ ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କ କଥାକୁ ବିଶ୍ୱାସ କରି ମାନି ନେଲି । ସେ ଜାଣିଥିଲେ ଯେ ମୁଁ ବିଭା ନ ହେବାର ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରିଛି । ତେଣୁ ମୁଁ ଧରିନେଲି ଯେ ମୋର ଏ ଜୀବନରେ ସାଂସାରିକ ବୁଦ୍ଧି ଆଦୌ ହେବ ନାହିଁ । ଏବେ ଭାବୁଛି ଯେ ସେ ମୋତେ ବହଲେଇ ଦେଇଥିଲେ । ଚୁନୀ ଅପା ଯେ ଅନେକ ଗଭୀର ସମୁଦ୍ରରେ, ମହା ମହା ଗଙ୍ଗାରେ ବୁଡ଼ ମାରି ଆସିଛନ୍ତି, ହିମାଳୟ ପରି ଅନେକ

ସମସ୍ୟାକୁ ଲଂଘନ କରି ଆସିଛନ୍ତି, ତାଙ୍କ ଅନୁଭୂତିର ଗଭୀରତାର କଳ୍ପନା ବି ମୋର ନାହିଁ । ତେଣୁ ତାଙ୍କର ବୌଦ୍ଧିକ, ବ୍ୟବହାରିକ ଜ୍ଞାନ ଏତେ ଗଭୀର ଯେ ମୋର ବାସ୍ତବ ଜ୍ଞାନର ପରିସର ତା ପାଖରେ ହାଣ୍ଡି ଉପରେ ଛୋଟ ପିମ୍ପୁଡ଼ିଟିଏ ପରି ମୁଁ ତାଙ୍କୁ କେବେ ପରାମର୍ଶ ଦେବାକୁ ବା ବାଟ ବତେଇବାକୁ ରାଜି ହୁଏ ନାହିଁ । ତାଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ହିଁ ମୋ ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ । ତାଙ୍କୁ ସଭାରେ ବସେଇ ତାଙ୍କଠୁଁ ତାଙ୍କ ଅଭିଜ୍ଞତା ବିଷୟରେ ଶୁଣିବା ଅପେକ୍ଷା ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ପାଦ ଦିପାଦ ଚାଲିଲେ ଅନେକ କିଛି ମିଳିବ ! ନିଜ ସଂଗ୍ରହର ପାତ୍ରର ମୁହଁ ଖୋଲା ରଖିଥିବା ଭଲ । ଦେହମନ ବାକ୍ୟରେ ସେ ଯେ ଗାନ୍ଧୀଭକ୍ତ ଏହା ତାଙ୍କର ଜରାଜୀର୍ଣ୍ଣ ଶରୀରର କାରବାରରୁ ବେଶ୍ ବୁଝି ହୁଏ । ସବୁ ନୂଆ ପୁରୁଣା କାମ ଓ ବିଚାରକୁ ଗାନ୍ଧୀ ବିଚାରର କଷଟୀରେ କଷିବାପରେ ସେ କାମରେ ସେ ହାତ ଦିଅନ୍ତି । ଜୀବନର କିଛି ବର୍ଷ ତାଙ୍କ ପାଖେ ରହିଛି । ବୁଦ୍ଧି କମ୍ ଯୋଗୁଁ କମ୍ ଗ୍ରହଣ କରି ପାରିଛି । ପିଲାଙ୍କୁ ମାଡ଼ଗାଳିରେ ଶାସନ ନ କରି କଥାରେ କେମିତି ବାଗେଇ ହୁଏ, ନିଜ ବିଚାର ତାଙ୍କ ଭିତରେ ଭରି ଦେଇ ହୁଏ ଶିଖିଛି । ବିନୋବାଜୀଙ୍କ ଭୂଦାନ ଗ୍ରାମଦାନ କାମ ଜୋର୍‌ସୋର୍‌ରେ ଚାଲିଥାଏ । ମୋ ପରି ଅଳ୍ପ ବୁଦ୍ଧିଆମାନେ ଟିକିଏ ଟିକିଏ କୁଦୁଥାଉଁ । ବୁଲୁଭାଇ ତ ବୁଲାକ୍ଷଣେ ପରି ଏ କାମରେ ଲାଗିଥାଆନ୍ତି । ତାଙ୍କ ଜାଆଁଳା ପିଲା ଦିଓଟି ସାନ ସାନ । ତାଙ୍କ ପତ୍ନୀ ସୁମିତ୍ରା ଦେବୀ ଦିତିନିଦିନ ପାଇଁ ଭୂଦାନ କାମରେ ଗାଁଗଣ୍ଡାକୁ ଯିବାକୁ ଚାହିଁଲେ । ପୁଅଟି ବୋଉକୁ ଛାଡ଼ିବାକୁ ରାଜି ହେଲା । ମାତ୍ର ଝିଅ ନଛୋଡ଼ବନ୍ଧା । ବୋଉକୁ ପାଖରୁ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ବି ଛାଡ଼ିବାକୁ ନାରାଜ । ରାମଚନ୍ଦ୍ରପୁର କସ୍ତୁରବା କେନ୍ଦ୍ରର ସମସ୍ତେ ବୁଝେଇ ବୁଝେଇ ଥକି ଗଲେ । ଶେଷକୁ ଚୁନୀଅପା ଗୋଟାଏ ଉପାୟ ପାଞ୍ଚି କହିଲେ, "ହଉ ହେଲା । ମାଧବୀ ବୋଉ ଭୂଦାନ କାମରେ ଗାଆଁକୁ ଯିବ ନାହିଁ । ଖବର କାଗଜରେ ବାହାରିବ ଅମୁକର ବୋଉ ସମୁକର ବୋଉ ସମସ୍ତେ ଭୂଦାନ କାମ କରିବାକୁ ଯାଇଥିଲେ । ମାଧବୀ ବୋଉ ଯାଇ ନଥିଲା । କାରଣ ତା ଝିଅ ମାଧବୀ ତାକୁ ଛାଡ଼ିଲା ନାହିଁ ।" ଏଇ କଥାରେ ସେ କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ବୋଉ ଯାଉ ବୋଲି କହିଲା ।

କସ୍ତୁରବା କେନ୍ଦ୍ର ରାମଚନ୍ଦ୍ରପୁରରେ, ଅଖିଳ ଭାରତ କସ୍ତୁରବା ମହିଳା ଶାନ୍ତିସେନା ବିଦ୍ୟାଳୟ ଇନ୍ଦୋରରେ ଚୁନୀଅପାଙ୍କ ପାଖରେ ରହିବାର ଓ ସାଙ୍ଗରେ କାମ କରିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇଛି । ପାଇଛି ଅନେକ, କାମରେ ଲଗେଇ ପାରିନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଗାନ୍ଧୀଜୀଙ୍କ ସାନ୍ନିଧ୍ୟର ଅଭାବର ଦୁଃଖ କିଛି ପରିମାଣରେ ଉପଶମ ହୋଇଛି । ତାଙ୍କର ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ପନ୍ନମତିତାର ପ୍ରମାଣ ଅନେକ ଦେଖିଛି । ମୋ ଅନ୍ତର୍ଜଗତରେ ସେ କେତେ ବଡ଼ ସ୍ଥାନ ମାଡ଼ି ବସିଛନ୍ତି, ସେ କଥା ସେ ଜାଣିପାରିବେ ନାହିଁ କି ମୁଁ କହିପାରିବି ନାହିଁ ।

ତାଙ୍କ ଜୀବନ ଗୋଟିଏ ଶତାବ୍ଦୀର କର୍ମବହୁଳ, ଘଟଣାବହୁଳ ପୃଷ୍ଠାଟିଏ । ଅନେକ ମହାପୁରୁଷଙ୍କ ସାନ୍ନିଧ୍ୟର ଇତିହାସରେ ଭରା । ଛୋଟ ବଡ଼ ଅନେକ ବିପ୍ଳବ, ଅନେକ ଆନ୍ଦୋଳନ, ପାରିବାରିକ ଓ ସାମାଜିକ ଜୀବନର ଅସଂଖ୍ୟ ସୁଖଦୁଃଖର ଘଟଣା, ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟର ଅନେକ ଦୁଃଖଦ ପରିସ୍ଥିତିର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାର ସଂଗ୍ରାମର ଆଗୁଆ ସିପାହୀ ପରି ତାଙ୍କର ସଂଗ୍ରାମ ଇତିହାସକାର ଲିପିବଦ୍ଧ କରିଛନ୍ତି କି ନାହିଁ ମୁଁ କହିପାରିବି ନାହିଁ । ମାତ୍ର ମୋ ନିଜ ଆଖିରେ ଦେଖିଛି । ବିଶେଷ ଭାବରେ ଲେଖିପାରୁ ନାହିଁ ।

"ସତ କହିବାକୁ କିଆଁ ଡରିବି, ସତ କହି ପଛେ ମଲେ ମରିବି ।" ଖାଲି ବ୍ରିଟୀଶ ସରକାର ଆଗରେ ବନ୍ଧୁକ ମୁହଁରେ ଠିଆ ହୋଇ ସେ ଯେ ଗାନ୍ଧୀବାଦୀ ଓ ଅହିଂସା ସଂଗ୍ରାମର ସିପାହୀ ବୋଲି କହିବାରେ ନୁହେଁ, ଜୀବନର ପ୍ରତି କ୍ଷେତ୍ରରେ, ଜାତି, ଧର୍ମ, ଭାଷାର ମୁହାଁମୁହିଁ ସଂଘର୍ଷବେଳେ, ଛାତ୍ର ଆନ୍ଦୋଳନରେ, ନିଶା ନିବାରଣ ଆନ୍ଦୋଳନରେ, ଘରେ ଓ ବାହାରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଗରେ ପ୍ରକୃତ ସତ କହିବାର ସାହସ ଓ ଅଭ୍ୟାସ ତାଙ୍କର ଥିଲା ବୋଲି ଅସଂଖ୍ୟ ଘଟଣାରୁ ଜଣା ପଡ଼େ । ଆମେ ତ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀ । ସହିଷ୍ଣୁତାର ମୂର୍ତ୍ତିମତୀ ଅବତାର ସେ । ଥରେ ଭୂଦାନ ଅଫିସ ଥୋରିଆ ସାହିରେ ଜଣେ ଅକ୍ଷମ ରୋଗୀର ସେବା କଲାବେଳେ ତାଙ୍କ ନିଜ ବାମ ହାତର ମଣିବନ୍ଧ ପାଖରୁ ହାଡ଼ ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ରୋଗୀସେବା ବନ୍ଦ ନ କରି ସେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ କହୁଥାଆନ୍ତି ତାଙ୍କ ହାତ ଉପରେ ପାଣି ଢାଳିବାକୁ । ମାଆ ରମାଦେବୀ ଥିଲେ ଉତ୍କଳର ସର୍ବୋଦୟ କର୍ମୀଙ୍କର ମାଆ ପରି । ଚୁନୀ ଅପା ହେଉଛନ୍ତି ସେଇ କର୍ମୀକୁଳର ସମସ୍ତଙ୍କର ସୁଖଦୁଃଖର ସାଥୀ, ସ୍ନେହମୟୀ, ଦରଦୀ ଭଉଣୀଟିଏ । କଥାରେ କହନ୍ତି ଘରେ ନ ପଶୁଣୁ ଆକଟ କରି କଥା କହେ ଅପା ବା ଭଉଣୀ । କିନ୍ତୁ ସେ ଆକଟ ପଛଆଡ଼େ ଥାଏ କଲ୍ୟାଣଭରା ଦରଦ । ଚୁନୀ ଅପାଙ୍କ ପାଖରେ ଅସଂଖ୍ୟ ଲୋକଙ୍କର ମନର କଥା, ସୁଖଦୁଃଖ, ନିନ୍ଦା ପ୍ରଶଂସାର ଅଗଣିତ କାହାଣୀଭରି ରହିଛି । ସେ ଗୋଟିଏ କାହାଣୀ ପେଡ଼ି । ଯେତିକି ଆବଶ୍ୟକ ଓ ହିତକର ସେତିକି ସେ ପେଡ଼ିରୁ ବାହାରେ । ଗୁଣୀଜନଙ୍କ ଗୁଣ ମୁକ୍ତ କଣ୍ଠରେ ବଖାଣିବା, ଦୁଃଖୀ, ପୀଡ଼ିତ, ନିନ୍ଦିତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଉପରକୁ ଟାଣି ନେବାର କୌଶଳ ତାଙ୍କ ଜୀବନର ପ୍ରତି ଛତ୍ରେ ଛତ୍ରେ ଫୁଟି ଉଠିଛି । ସେ ଅନେକ ଅଳିଆକୁ ସଂପତ୍ତିରେ ପରିଣତ କରିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ସ୍ୱାମୀ ଶରତ୍ ବାବୁ ଓ ସେ ପ୍ରକୃତ ସହଧର୍ମୀ ପଦବାଚ୍ୟ ।

ଜୀବନରେ ଅନେକ ଘାଟର ପାଣି ପିଇଛନ୍ତି । ଅନେକ କାମରେ ହାତ ଦେଇ ସେ କାମକୁ ଆଗେଇ ନେଇଛନ୍ତି । ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମରେ ଯୋଗ ଦେବା ତାର ପ୍ରଥମ ସୋପାନ । ଖଦୀ କାମ, ଲୁଣମରା ଆନ୍ଦୋଳନ, ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷା, ନିଶାବନ୍ଦୀ, ଅ.ଭା.

କସ୍ତୁରବା ଟ୍ରଷ୍ଟର ସ୍ଥାପନ ପାଇଁ ଗାନ୍ଧୀଜୀଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ଚାନ୍ଦା ସଂଗ୍ରହ ଓ ଓଡ଼ିଶାରେ ରମାଦେବୀଙ୍କର ପ୍ରଧାନ ସହାୟିକା ଭାବରେ ଟ୍ରଷ୍ଟର କାମର ଆଜୀବନ ସଂଚାଳନ, ଟ୍ରଷ୍ଟର ଜଣେ ଟ୍ରଷ୍ଟି ଭାବରେ କର୍ମ ସମ୍ପାଦନ, ଭୂଦାନ ଗ୍ରାମଦାନ ଆନ୍ଦୋଳନ ଆଦି ଅନେକ କାମର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଓ ପରୋକ୍ଷ ଭାବରେ ସଂଚାଳନ କରିଛନ୍ତି । ଅସହଯୋଗ ଆନ୍ଦୋଳନ ବେଳେ ସେ ଜେଲ୍ ବି ଯାଇଛନ୍ତି । ପୂର୍ବତନ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ଏମରଜେନ୍ସି ବେଳେ ନବବାବୁ, ମାଳତୀ ଦେବୀ, ମନମୋହନ ଚୌଧୁରୀଙ୍କୁ ଜେଲ୍‌ରେ ରଖାଯାଇଥିବାବେଳେ ତାଙ୍କୁ ଯେ କାହିଁକି ଜେଲ୍‌ରେ ପୂରାଇ ନ ଥିଲେ ସେକଥା ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀ ହିଁ ଜାଣିଛନ୍ତି । ବୋଧ ହୁଏ ସେ କୌଣସି କାମ ବା ଅନୁଷ୍ଠାନର ଷ୍ଟାମ୍ପମରା କର୍ମୀ ନ ଥାଇ ମୁକ୍ତ ଭାବରେ କାମ କରୁଥିଲେ । କୌଣସି ସଂସ୍ଥାରେ ଲିଖିତ ନାମ ନ ଥାଇ ଅଧିକ କାମ ସମ୍ପାଦନ କରୁଥିବାର ଫଳ ବୋଧେ ଏଇଆ । ୨୦୦୩ ରେ ଭାରତର ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ତାଙ୍କୁ ଦିଲ୍ଲୀରେ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀର ଗୌରବ ଦେଲେ । ତାଙ୍କର ସାରା ଜୀବନର ତ୍ୟାଗ, ତପସ୍ୟା, ସଂଗ୍ରାମର ଫଳ କ'ଣ ଏତିକି ? ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ସଂଖ୍ୟାରେ ଝିଅମାନେ, ପିଲାମାନେ ତାଙ୍କରି ପ୍ରେରଣାରେ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ ହୋଇ, ତାଙ୍କରି ପରି ଆଦର୍ଶର ଛାଞ୍ଚରେ ଗଢା ହୋଇ ଦେଶର ମାନ ବଢ଼ାଇଲେ ଯାଇ ଚୁନୀଅପାଙ୍କ ସାରା ଶ୍ରମ ସାର୍ଥକ ହେବ ।

ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡ଼େମୀ ଓ ଅନ୍ୟ କେତେକ ବିଶିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନରୁ ତାଙ୍କୁ ଲେଖା ଓ କାମ ପାଇଁ ପୁରସ୍କାର ବି ମିଳିଛି । ଡେଲାଙ୍ଗର ବିରାଟ ଗାନ୍ଧୀସେବା ସଂଘ ସମ୍ମିଳନୀ, ଗାନ୍ଧୀଜୀଙ୍କ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ହରିଜନ ପଦଯାତ୍ରା, ଲୁଣମରା ଆନ୍ଦୋଳନ, ଅନୁଗୁଳ ଓ ପୁରୀରେ ବିରାଟ ସର୍ବୋଦୟ ସମ୍ମିଳନୀ, ବିନୋବାଜୀଙ୍କର ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଭୂଦାନ ପଦଯାତ୍ରା ଆଦିର ସକ୍ରିୟ କର୍ମୀ ଥିଲେ ଚୁନୀ ଅପା । ଅନେକ ଦୈବିକ ଓ ସାଂସାରିକ ଆଘାତ ତାଙ୍କ ହୃଦୟକୁ ବ୍ରଜକଠିନ କରିଦେଇଛି । ମାତ୍ର ତାର ଆଭାସ ତାଙ୍କର ବାହାର ବ୍ୟବହାରରୁ ଆଦୌ ମିଳେ ନାହିଁ । ପିଲାବେଳେ ତାଙ୍କ ନିଜର ଛୋଟଭାଇର ଅକାଳ ମୃତ୍ୟୁ, ଆଖି ଆଗରେ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ ଗୁଳିମାଡ଼ରେ ଟଳି ପଡ଼ିବା, ଦାଦାପୁଅ ଭାଇ ବିନାୟକର କଲେଜରେ ପଢ଼ିବାବେଳେ ସ୍ୱେଚ୍ଛାବରଣ ମୃତ୍ୟୁ, ନିଜର ପିତାମାତା, ଦାଦାଖୁଡ଼ୀ ଓ ବୁଲୁଭାଇଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ, ତାଙ୍କ ବିବାହରେ ପୌରହିତ୍ୟ କରିଥିବା ଅଜାତ ଶତ୍ରୁ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ହରିହର, ଦାସ, ଈଶ୍ୱରଲାଲ ବ୍ୟାସ, ପଣ୍ଡିତ କୃପାସିନ୍ଧୁ ହୋତା, ଗୁଣନିଧି ମହାନ୍ତି, ନିଜର ପିଉସା, ପିଉସୀ, ମାମୁଁ, ମାଇଁ, ନିଜ ପୁତୁରା କବିରର ଅକାଳ ମୃତ୍ୟୁ, ଦାଦା ଝିଅ ଭଉଣୀ ଉତ୍ତରାର ମୃତ୍ୟୁ, ଅସହଯୋଗ ଆନ୍ଦୋଳନ ବେଳର ଅନେକ ଦୁଃଖଦ ପରିସ୍ଥିତି, ଏମ୍‌ରଜେନ୍ସି ବେଳର ଆଘାତ, ଓଡ଼ିଶାର ବନ୍ୟା, ବାତ୍ୟା, ମହାମାରୀ, ଦୁର୍ଭିକ୍ଷବେଳର ନିଦାରୁଣ ପରିସ୍ଥିତି, ସର୍ବୋପରି ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ଦେହାବସାନ, ବିନୋବାଜୀଙ୍କ ଦେହତ୍ୟାଗ ଆଦି

ତାଙ୍କୁ ଏତେ ମଜଭୂତ କରି ଦେଇଛି ଯେ କୌଣସି ସାମାନ୍ୟ ଘଟଣାରେ ସେ ଆଉ ବିଚଳିତ ହୋଇ ପଡ଼ନ୍ତି ନାହିଁ । ଗାନ୍ଧୀଜୀଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ, 'ବରଦାସ୍ତ କରନା ହୋଗା' ଏଇ ମନ୍ତ୍ରକୁ ସେ ଧରି ଚାଲିଛନ୍ତି ଆଜୀବନ । ସଂସାରର ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ଆଘାତ ତାଙ୍କ ମୁହଁରୁ ହସ ଲିଭାଇପାରି ନାହିଁ କି ତାଙ୍କୁ ଅବଶ କରିପାରି ନାହିଁ । ନିଜ ଦେହର ରୋଗ ବି ତାକୁ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପଥରୁ ଓହରେଇ ପାରି ନାହିଁ ।

ବିନୋବାଜୀ ତାଙ୍କୁ ଗାନ୍ଧୀକନ୍ୟା ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରିଛନ୍ତି ଆମମାନଙ୍କ ଆଗରେ । ବିନୋବା କହୁଥିବା ସତ୍ୟ, ପ୍ରେମ, କରୁଣା ଏବଂ ଜ୍ଞାନ ଭକ୍ତି କର୍ମର ତ୍ରିବେଣୀ ସଙ୍ଗମ ସେ । ଯିଏ ସେଥିରେ ବୁଡ଼ ମାରିଛି ସେ ଅନୁଭବ କରିଥିବ । ମାଆ ରମାଦେବୀଙ୍କ ପରି ସେ ରୋଗୀସେବାରେ ଅତି ନିପୁଣା । କେଉଁ.ରୋଗୀ ପାଇଁ କେଉଁ ପଥ୍ୟ ରୁଚିକର ଓ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟକର ସେଇଆ ଦିଅନ୍ତି । ଆଉଁଷା ଘସା, ସ୍ୱଚ୍ଛତା ରକ୍ଷା, ରୋଗୀର ଦୁର୍ବଳ ମନରେ ଆନନ୍ଦ ଉତ୍ସାହ ଭରିବାର ଚେଷ୍ଟା, ନିଜ ସୁଖସ୍ୱାଚ୍ଛନ୍ଦ୍ୟ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ନ ଦେଇ କତରା ଧରି ଯାଇଥିବା ରୋଗୀକୁ ଉପଯୁକ୍ତ ସେବା ଓ ଚିକିତ୍ସା ଦ୍ୱାରା ଆରୋଗ୍ୟ କରେଇବାରେ ସେ ଧୁରନ୍ଧର । ଯେଉଁଲୋକ ସେ ସେବା ପାଇଛି ସେ ବଞ୍ଚିଥିବା ଯାଏ ତାଙ୍କୁ ଝୁରିହେବ । ସେ ସେବାଗ୍ରାମରେ ଥିବାବେଳେ ତାଙ୍କର ଅର୍ଶରୋଗ ଅପରେସନ୍ ଦ୍ୱାରା ଭଲ ହୋଇଥିଲା । ସେ ରୋଗଶେଯରେ ଛଟପଟ ହେଉଥିବା ବେଳେ ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଇ ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ ଅତି ସ୍ନେହରେହାତ ବୁଲାଇ ଦେଇଥିଲେ । ଚୁନୀଅପା କହନ୍ତି ସେ ସ୍ପର୍ଶର ଏପରି ମାଧୁରୀ ଥିଲା ଯେ ତାଙ୍କର ଅସହ୍ୟ ବେଦନାର ଉପଶମ ହୋଇଗଲା । ଗାନ୍ଧୀଜୀଙ୍କ ହାତରେ କାଉଁରୀକାଠିର ସ୍ପର୍ଶ ଶକ୍ତି ଥିଲା । ଆଖିର ଚାହାଣୀରେ ଚୁମ୍ବକ ପରି ପାଖକୁ ଟାଣି ନେବାର ଶକ୍ତି ଥିଲା ।

ଭାବିବା, କହିବା, କରିବା ତିନିଧାରାର ସଙ୍ଗମର ପରିଣାମ ତାଙ୍କ ଜୀବନ । ନ୍ୟାୟର ଖୁରଧାରରେ ନିଜ ସ୍ୱାମୀ ସହିତ ନିଜେ ଚାଲି ଚାଲି ଆସିଛନ୍ତି । ସାଙ୍ଗସାଥୀଙ୍କୁ ସେଇ ବାଟରେ ନେବାର ପ୍ରୟାସ କରିଛନ୍ତି । ଏଇ ଦମ୍ପତି ସମାଜରେ ତଳ ଉପର ସବୁ ସ୍ତରର ଲୋକଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଭାବଦୋସ୍ତିର ସହିତ ଚଳିବାର ପ୍ରୟାସ କରି ସଫଳ ହୋଇଛନ୍ତି । ଗରିବ ଲୋକମାନଙ୍କ ପରି ଚଳିବା ସାଙ୍ଗରେ ଉଚ୍ଚଚିନ୍ତାରଖି ଜୀବନ ବିତାନ୍ତି । ତେଣୁ ସମସ୍ତେ ତାଙ୍କର ଆପଣାର ହୋଇଯାଇଛନ୍ତି । ଏହି ସାଦାସରଳ ଜୀବନଧାରା ନେଇ ଧୋତି କମିଜ ପିନ୍ଧି ତାଙ୍କର ବିବାହ ପରେ ଥରେ କେନ୍ଦୁପାଟଣା ଯାଇଥିଲେ ଶରତବାବୁ । ଘାଟ ପାରି ହେବାବେଳେ ଘାଟିଆ ତାଙ୍କୁ ଅଟକେଇ କହିଲା, "ମୁଁ ଡଙ୍ଗା ଛାଡ଼ି ପାରିବି ନାହିଁ । ଗୋପବାବୁଙ୍କ ଜ୍ୱାଇଁ ଶରତବାବୁ ଆସିବାର ଅଛି । ତାଙ୍କୁ ଘାଟପାରି ନ କଲା ଯାଏ ମୁଁ କାହାରିକୁ ଡଙ୍ଗାରେ ବସିବାକୁ ଦେବି ନାହିଁ ।"

ଶରତବାବୁ ଯେ ନିଜେ ଗୋପବାବୁଙ୍କ ଜୁଆଁଇ ଏକଥା ବହୁକଷ୍ଟରେ ଘାଟିଆର ହୃଦବୋଧ ହେବାରୁ ସେ ତାଙ୍କୁ ଘାଟପାରି କରେଇଲା ।

ସାଧାରଣ କର୍ମୀମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ସମାନ ହୋଇ ଚଳିବାର ଉଦ୍ୟମରେ ସେ ସଫଳ ହୋଇଛନ୍ତି । ରାମଚନ୍ଦ୍ରପୁରରେ ଥିବାବେଳେ ସେ, ଶରତବାବୁ ଓ ତାଙ୍କ ପିଲାମାନେ କସ୍ତୁରବା ମେସ୍‌ରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ସମାନ ଖାଦ୍ୟ ଖାଇ ରହୁଥିଲେ । ନିଜର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବାସ ସ୍ଥାନରେ ଅନ୍ୟ ସମୟରେ ଅଲଗା କିଛି ଖାଉ ନ ଥିଲେ । ନିଜର ଓ ପିଲାଙ୍କର ଲୁଗାପଟା ନିଜେ କାଚୁଥିଲେ । ତାଙ୍କ ଭିତରୁ କେହି ବେମାର ପଡ଼ିଲେ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ପଥ୍ୟର ଅଲଗା ବ୍ୟବସ୍ଥା ହେଉଥିଲା । ମେସ୍ ଖର୍ଚ୍ଚ ନିୟମିତ ଭାବେ ଦେଉଥିଲେ । ଥରେ ଜଣେ ଭଉଣୀ ଚୁନୀ ଅପା ଅସୁସ୍ଥ ଥିବାବେଳେ ଅତି ଶରଧାରେ ତାଙ୍କୁ ଘସିମୋଡ଼ି ଦେବାକୁ ଗଲେ । ତାଙ୍କ ପାଦରେ ହାତ ଦେଲା କ୍ଷଣି ସେ ଉଠିପଡ଼ି ସିଂହବାହିନୀ ଦୁର୍ଗାଙ୍କ ପରି ସେ ଭଉଣୀଙ୍କୁ ମାଡ଼ି ବସିଲେ । ସେ ଲାଜରେ ଫେରି ଆସିଲେ । କେବେ କୌଣସି ଦିନ କାହାରି ହାତରେ ମୁଣ୍ଡବାଳ କୁଣ୍ଡାଇ ନାହାନ୍ତି । ମା ରମାଦେବୀଙ୍କ ଛଡ଼ା ଆଉ କାହାରି ହାତର ପାନିଆ ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ ବାଜିଲେ ସେ କଷ୍ଟ ଅନୁଭବ କରନ୍ତି । ତେଣୁ ଚିରଦିନ ନିଜ ସେବା ନିଜେ କରିଆସିଛନ୍ତି । ସେ ଅସୁସ୍ଥ ହୋଇ ଅଜ୍ଞାନ ନ ହେବା ଯାଏ କେହି ତାଙ୍କ ସେବା କରି ପାରି ନାହିଁ । ସମାଜଠାରୁ କମ୍ ନେଇ ତାକୁ ବେଶି ଦେବାର ନିୟମକୁ ସେ ଅକ୍ଷରେ ଅକ୍ଷରେ ପାଳିଛନ୍ତି ।

ଗୁଣୀର ଗୁଣ ଗ୍ରହଣ କରି ବାସ୍ତବ ଜୀବନରେ ତାର ପ୍ରୟୋଗ କରିବାର ସୁଯୋଗ ସେ କେବେ ଛୁଡ଼ିନାହାନ୍ତି । ସର୍ବୋପରି ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କର ଶିଷ୍ୟା କହିବାର ଅଧିକାର ତାଙ୍କର ଅଛି ବୋଲି ତାଙ୍କ କର୍ମମୟ ଜୀବନ ହିଁ ପ୍ରମାଣ କରି ଦେଇଛି । ସେ ନାମ, ଯଶ, ଅର୍ଥ, ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପ୍ରତିପତ୍ତି ପାଇଁ ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ କେବେ ବାଟଛୁଡ଼ି ନାହାଁନ୍ତି । ସେ ତ୍ୟାଗ, ତପସ୍ୟା, ସେବା, ମମତାର ଗୋଟିଏ ନିର୍ମଳ ଭାବମୂର୍ତ୍ତି । ସେଇ ଗାନ୍ଧୀବାଦୀନୀ ଚୁନୀ ଅପାଙ୍କୁ ମୋର ଅଶେଷ ନମସ୍କାର । ମୋ ଲେଖାରେ ଭୁଲ ତ୍ରୁଟି ଥିଲେ ସେ କ୍ଷମା କରିବେ ବୋଲି ଆଶା କରୁଛି । ବର୍ତ୍ତମାନ ଓ ଆଗାମୀ ଯୁଗର ସାନବଡ଼ ସବୁ ଭଉଣୀମାନଙ୍କୁ ମୋର ବିନୀତ ଅନୁରୋଧ ଯେ ସେମାନେ ତାଙ୍କୁ ଆଖିରେ ନ ଦେଖି ପାରିଲେ ମଧ୍ୟ ପୋଥିରେ ଦେଖନ୍ତୁ । ତାଙ୍କରି ପ୍ରେରଣାରେ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ ହୁଅନ୍ତୁ ।

କୁଆଁସ, ଭଦ୍ରଖ **ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣା ଦାସ**

୬.୯.୨୦୦୪

ଚୁନୀ ଅପାଙ୍କ ସଦୁକ୍ତି ସଂକଳନ

ଦସ୍ୟୁ ହୃଦୟରେ ଦେବତା

୧୯୭୨ ମସିହା ଏପ୍ରିଲ ଏଗାର ତାରିଖ ମଧ୍ୟରାତ୍ରି । ମଧ୍ୟଭାରତର ଗୋଟିଏ ଅଜଣା ଅଶୁଣା ଅଞ୍ଚଳ ପଗାରା । ବିନ୍ଧ୍ୟ ପର୍ବତ ସଂଲଗ୍ନ ଛୋଟିଆ ହୁଡ଼ି ଉପରେ ଗୋଟିଏ ପୁରୁଣା କୋଠି-ପଗାରା କୋଠି । ସେହି କୋଠିରେ ଆଜି ଭାରି ଗହଳ ଚହଳ- ସହର ବଜାରଠାରୁ ଦୂର ବଣ ପାହାଡ଼ ଘେରା ଏ କୋଠିରେ ଆଜି ଜୟପ୍ରକାଶ ନାରାୟଣ ଡେରା ପକାଉଛନ୍ତି ଚମ୍ବଲ ଘାଟିର ଦୁର୍ଦ୍ଧର୍ଷ ଡକାଏତମାନଙ୍କୁ ଭେଟିବା ପାଇଁ । ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ ଆୟତ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ଭାରତ ସରକାର ପଞ୍ଚାବନ ହଜାର ପୋଲିଶ ନିଯୁକ୍ତ କରିଛନ୍ତି, ନଅଶହ ବର୍ଷ ହେଲା ଯେଉଁମାନେ ଭାରତର ଶାସନ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଅବମାନନା କରି ଦସ୍ୟୁବୃତ୍ତିର ପରଂପରା ରକ୍ଷା କରି ଆସିଛନ୍ତି, ପ୍ରବଳ ପରାକ୍ରାନ୍ତ ଅର୍ଦ୍ଧଜଗତର ଅଧୀଶ୍ୱର ବ୍ରିଟିଶ୍ କେଶରୀ ସୁଦ୍ଧା ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ ଦମନ କରିବା ପାଇଁ ଅସମର୍ଥ ହୋଇଥିଲେ, ଯେଉଁମାନଙ୍କର ନୀତିବାକ୍ୟ ହେଉଛି - 'ଖୁନ୍ କା ବଦ୍‌ଲା ଖୁନ୍', ମାଆ କୋଳରେ ଶୋଇଲାବେଳୁ ଯେଉଁମାନେ ନାନାବାୟା ଗୀତ ଶୁଣନ୍ତି- "ଜାକେ ବେରୀ ସୁଖସେ ଶୋୱେ ତାକେ ଜୀବନ୍‌କୋ ଧିକ୍‌କାର" ସେହି ଚମ୍ବଲ ଘାଟିର ଦସ୍ୟୁମାନଙ୍କ ସହିତ ଆଜି ଜୟପ୍ରକାଶଜୀଙ୍କର ଆଳାପ ଆଲୋଚନା ହେବାର ଅଛି । ସେମାନେ କୁଆଡ଼େ ଦସ୍ୟୁବୃତ୍ତି ଛାଡ଼ି ଶିଷ୍ଟ ଜୀବନ କଟାଇବାକୁ ମନ ବଳାଇଛନ୍ତି । ସେଥିପାଇଁ ଆସନ୍ନ ନଦୀକୂଳ ପଗାରା କୋଠିରେ ଆଜି ଏ ଚହଳ ।

ଜୟ ପ୍ରକାଶଙ୍କୁ ଦେଖିବା ପାଇଁ ଆଜି ପଗାରାକୁ ପିମ୍ପୁଡ଼ିଧାର ପରି ମଣିଷଧାର ଲାଗିଛନ୍ତି । ହୁଡ଼ି ଉପରେ ଚଢ଼ି କୋଠି ଭିତରେ ଜୟପ୍ରକାଶଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରି ଏଣେତେଣେ ବୁଲି ପାଟିତୁଣ୍ଡ କରି ଜୟଧ୍ୱନି ଦେଇ ସେମାନେ ମୁହାଁଉଛନ୍ତି ଧୋରେରା ଗାଁ ଆଡ଼କୁ । ପଗାରା କୋଠିର ଦକ୍ଷିଣ ତରଫକୁ ପାହାଡ଼ ତଳିଆ ଛୋଟିଆ ଗାଁରେ ତ ଅସଲ ମଜା ! ସେଇଠି ସବୁଠାରୁବଡ଼ ଡକାୟତ ମୋହର ସିଂହ ତିନିଦିନ ହେଲା ତା' ଦଳବଳ ଧରି ଡେରା ପକେଇଛି । ତାକୁ ଭେଟିବାକୁ ତା' ଆତ୍ମୀୟସ୍ୱଜନ, ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ ଧୋରେରାରେ ଆସି ଜମା ହୋଇଛନ୍ତି । ଚମ୍ବଲ ବିହଡ଼ର ବାଘ ମୋହର ସିଂ । ଯାହାକୁ ଧରିଆଣି ଦେବାପାଇଁ ସରକାର ଦୁଇଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ପୁରସ୍କାର ଯାଚି ସୁଦ୍ଧା ତା' ପତ୍ତା ପାଇନାହିଁ । ସେ ଆସିଛି ଛାଏଁ ଛାଏଁ ଧରାଦେବାକୁ । ତେଣୁ ତାକୁ ଦେଖିବାକୁ ମଧ୍ୟ ଆଜି ବେଜାୟ ଭିଡ଼ । ଧୋରୋରା ଗାଁ ଖାଲି ଉଠୁଛି ପଡୁଛି । ମୁଣ୍ଡରେ ସନ୍ଦୁର କଳି, ହାତରେ

ବନ୍ଧୁକ, ପୁଲିଶ ପୋଷାକ ପିନ୍ଧି ଡକାଏତମାନେ ଘେରା ପକାଉଛନ୍ତି, ଚମ୍ବଲ ଶାନ୍ତି ମିଶନର କର୍ମୀମାନେ ସେମାନଙ୍କ ବିବୃତ୍ତିକୁ ଟେପ୍ ରେକର୍ଡ଼ର ମେଶିନରେ ରେକର୍ଡ଼ କରୁଛନ୍ତି । ଦେଖଣାହାରୀ ଜମା ହୋଇ ସେମାନଙ୍କୁ ଦେଖୁଛନ୍ତି । ଖନ୍ଦା ଖୋଲା ହୋଇ ରୋଷେଇବାସ ଚାଲିଛି । ଠାଏ ଠାଏ ଭଜନ କୀର୍ତ୍ତନ ହେଉଛି । ଜାଣିବ ଗୋଟାଏ ମେଳଣ ।

ରାତ୍ରୀ ଗଭୀରରୁ ଗଭୀରତର ହେଲା । ପଗାରା କୋଠିର ଆଗନ୍ତୁକ, ଶାନ୍ତିମିଶନର କର୍ମୀ, ଚମ୍ବଲର ଦସ୍ୟୁ, ସମସ୍ତଙ୍କର ଆଜି ଧୋରେରାରେ ସହଭୋଜନ । ଲୋକ ବହୁତ, ଆହାର୍ଯ୍ୟ କମ । ଏକା ପଙ୍ଗତରେ ଖାଇବା କାମ ବନ୍ଦେଇ ଦେଇ ସାମୂହିକ ଭଜନ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଛି -

'ପ୍ରେମମୁଦିତ ମନ୍‌ସେ କହୋ ରାମ ରାମ ରାମ'

ହଠାତ୍ ସେ ସମବେତ କଣ୍ଠର ଭଜନ ଧ୍ୱନିକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ଜୟଧ୍ୱନି ଭାସି ଆସିଲା - "ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀଜୀ ଜୟ", ଷ୍ଟେସନ ୱାଗନର ଘୋର ଘର୍ଘର ଘୋଷ ବିନ୍ଧ୍ୟପର୍ବତରେ ପ୍ରତିଧ୍ୱନିତ ହୋଇଉଠିଲା । ଷ୍ଟେସନ ୱାଗନ ହୁଡ଼ି ଉପରକୁ ପଗାରା କୋଠି ଆଡ଼କୁ ମୁହାଁଇଲା । ଗାଡ଼ି ପଗାରା କୋଠି ଆଗରେ ଛିଡ଼ାହେବା ମାତ୍ରେ ଗାଡ଼ି ଭିତରୁ ସାତଜଣ ଆରୋହୀ ଡିଆଁ ମାରି ଓହ୍ଲାଇ କୋଠି ଭିତରକୁ ଧସେଇ ପଶିଗଲେ । ସମସ୍ତେ ପୋଲିସ ପୋଷାକ ପିନ୍ଧିଛନ୍ତି, ସମସ୍ତଙ୍କ ହାତରେ ଆଧୁନିକତମ ମାରଣାସ୍ତ୍ର । କୋଠି ଭିତରେ ଜୟପ୍ରକାଶ ନାରାୟଣ ସେତେବେଳଯାଏଁ ଉନ୍ନିଦ୍ର ହୋଇ ପ୍ରତୀକ୍ଷମାଣ ଅବସ୍ଥାରେ ଥାଆନ୍ତି । ସର୍ବପ୍ରଥମେ ଯେଉଁ ଜଣକ ତାଙ୍କ ପାଦସ୍ପର୍ଶ କଲା, ତାକୁ ଚିହ୍ନାଇ ଦେଇ ହେମଦେବ ଶର୍ମା କହିଲେ, "ମୋହର ସିଂ !" କୁନ୍ଦିଲାପରି ହେଉ । ବଡ଼ ବଡ଼ ବାଘୁଆ ନିଶ, ଓଠ ତଳକୁ ଓହଳି ପଡ଼ି ଚିବୁକ ଦୁଇପଟେ ଚଅଁର ପରି ମେଲି ଯାଇଛି, ଆଖି ଦୁଇଟା ଜଳୁଛି - ହାତରେ ଅଟୋମେଟିକ ରାଇଫଲ - ଯାହାକୁ କହନ୍ତି ଅସଲ ଡକାଏତ । ଜୟପ୍ରକାଶଜୀ ମୋହର ସିଂକୁ କୁଣ୍ଢେଇ ପକେଇ ପଚାରିଲେ - "କଅଣ କହୁଛ କୁହ ?"

"କିଛି କହିବାକୁ ପଚାରିବାକୁ ନାହିଁ ଆପଣଙ୍କ ପାଦତଳେ ଆମେ ମଥା ପତେଇ ଦେଉଛୁ । ସେ ମଥା ଫାଶୀ ଖୁଣ୍ଟରେ ସର୍ଦ୍ଦାର, ଯାହା ମଥା ପାଇଁ ସରକାର ଦୁଇଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ପୁରସ୍କାର ଘୋଷଣା କରିଛନ୍ତି, ଶହେ ଅଣାଅଶିଟି ନରହତ୍ୟା ଓ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଡକାଏତୀ କରିବା ଅପରାଧରେ ଯେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅପରାଧୀ, ଯାହାକୁ କ୍ରୁରତା ଓ ନୃଶଂସତା ଭୟରେ ସମଗ୍ର ମଧ୍ୟଭାରତ ଥରହର, ସେହି ଦସ୍ୟୁରାଜ ମୋହର ସିଂ ସରଳ ବାଳକ ଭଳି ଅତି ବିନମ୍ର ସହଜ କଣ୍ଠରେ ଜୟପ୍ରକାଶଙ୍କୁ ଉପଯୁକ୍ତ ଉତ୍ତର ଦେଲେ ।

"ମୋ ଜୀବନ ଆଜିଠାରୁ ତୁମ ଜୀବନ ସହିତ ଛନ୍ଦି ହୋଇଗଲା । ଯଦି ତୁମ ପ୍ରତି କୌଣସି ପ୍ରକାର ବିଶ୍ୱାସଘାତକତା କରାଯିବ, ତେବେ ମୁଁ ଉପବାସ କରି ମରିବି ।" ଏତକ କହୁ କହୁ ଜୟପ୍ରକାଶଜୀଙ୍କ କଣ୍ଠରୁଦ୍ଧ ହୋଇଗଲା ।

ଏ ମଥା ପତେଇ ଦେବାର ଅୟମାରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା ୧୯୬୦ ମସିହା ମଇ ଦଶ ତାରିଖରୁ । ଚାରିବର୍ଷ ପୂର୍ବରୁ ୧୯୬୦ ମସିହାରେ ବିନୋବାଜୀ ଚମ୍ବଲର ଦସ୍ୟୁ ଅଧ୍ୟୁସିତ ଅଞ୍ଚଳରେ ପଦଯାତ୍ରା ଆରମ୍ଭ କଲେ । ତାହା ପୂର୍ବରୁ ପଞ୍ଜାବରେ ପଦଯାତ୍ରା କଲାବେଳେ ଦସ୍ୟୁ ତହଶିଲଦାର ସିଂ ତାଙ୍କୁ ଚିଠି ଲେଖିଥିଲେ ଏ ଡକାଏତ ସମସ୍ୟାରେ ମୁଣ୍ଡ ପୂରାଇବା ପାଇଁ । ତହଶିଲଦାର ସିଂ ହେଉଛନ୍ତି ଚମ୍ବଲର ସେହି ଦସ୍ୟୁ ମାନସିଂର ପୁଅ-ଯାହାକୁ ଚମ୍ବଲର ଦରିଦ୍ର ଜନତା ଧର୍ମ ଓ ନ୍ୟାୟର ଅବତାର କହି ଶ୍ରଦ୍ଧା କରୁଥିଲେ ଏବଂ ପୁଲିସ ଓ ସରକାରଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଯେ ଥିଲା ନୃଶଂସତା ଓ କ୍ରୁରତାର ଅବତାର । ପୁଲିସ୍ ସହିତ ସଂଘର୍ଷ ଫଳରେ ତହଶିଲଦାର ଆହତ ହୋଇ ଧରାପଡ଼ି ନୈନୀ ଜେଲରେ ବନ୍ଦୀ ଥିଲେ । ସେ ବିନୋବାଜୀଙ୍କର ସାକ୍ଷାତ ପ୍ରାର୍ଥନା କରି ବିନୋବାଜୀଙ୍କୁ ଖଣ୍ଡିଏ ଚିଠି ଲେଖିବାରୁ ବିନୋବାଜୀ ତାଙ୍କ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଶାନ୍ତି ସୈନିକ ମେଜର ଜେନେରାଲ ଯଦୁନାଥ ସିଂଙ୍କୁ ତହଶିଲଦାର ସିଂଙ୍କ ସହିତ ସାକ୍ଷାତ କରିବା ପାଇଁ ପଠାଇଲେ । ତହଶିଲଦାର ସିଂଙ୍କ ସହିତ ଜେଲରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରିସାରିବା ପରେ ମେଜର ଜେନେରାଲ ଯଦୁନାଥ ସିଂ ଓ ବିନୋବାଜୀ ଚମ୍ବଲ ଉପତ୍ୟକାର ବାଘଙ୍କୁ ପୋଷା ମନେଇବା କାମ ହାତକୁ ନେବାକୁ ସ୍ଥିର କଲେ ।

x x x x x

"ନମୋନମଃ ସ୍ତେନାନାଂ ପତୟେ ନମୋନମଃ
ନମଃ ପୁଞ୍ଜିଷ୍ଟେଭ୍ୟେଶ ନମଃ ନିଷାଦେଭ୍ୟଃ ।
ବ୍ରହ୍ମଦାଶା ବ୍ରହ୍ମଦାସା
ବ୍ରହ୍ମୈବେମେ କିତବା ।"

"ସେ ଡକାଏତଙ୍କ ସର୍ଦ୍ଦାରଙ୍କୁ ନମସ୍କାର, ସେ କ୍ରୁର ହିଂସ୍ରଙ୍କୁ ନମସ୍କାର । ଏ ଠକ, ଏ ଦୁଷ୍ଟ, ଏ ଚୋର ସମସ୍ତେ ବ୍ରହ୍ମ । ଏ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ନମସ୍କାର ।" କିଏ କହୁଛି ଏ କଥା ? 'ବେଦ' ।

କ୍ରାନ୍ତଦର୍ଶୀ ବିନୋବା

ସର୍ବୋଦୟର ଚାରିସ୍ତମ୍ଭ

୧ । ହିଂସା ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସ ଥିବା ଯାଏ ଦୁନିଆ ଆଗେଇ ପାରିବ ନାହିଁ ।

୨ । ଦଳଗତ ରାଜନୀତିରେ ବିଶ୍ୱାସ ଓ ତାକୁ ଆଶ୍ରା କରି ଯେଉଁ ଶାସନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗଠିତ ହେବ, ତାହା ତିଷ୍ଠି ପାରିବ ନାହିଁ ।

୩ । ଜମିରେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ମାଲିକାନା ତିଷ୍ଠିବ ନାହିଁ । ଜମି ଓ ସମ୍ପତ୍ତି ସମସ୍ତଙ୍କର ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ।

୪ । ଜାତିଭେଦ, ଧର୍ମଭେଦ ମାନିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ ।

ଅନୁରୋଧୀ ଓ ପ୍ରତିରୋଧୀ ପ୍ରେମ

ଯେ ଆମକୁ ଭଲ ପାଏ, ଆମେ ତାକୁ ଭଲ ପାଉ । ଏହାଦ୍ୱାରା ପ୍ରେମର ବଳ ବଢ଼ିପାରେ ନାହିଁ । ପଶୁ ମଧ ଏହା ହିଁ କରେ । ଏହା ଅନୁରୋଧୀ ପ୍ରେମ । ପ୍ରେମରୁ ପ୍ରେମ, ଭୟରୁ ଭୟ ଜାତ ହେବାଟା ବୀଜ-ଫଳ-ନ୍ୟାୟ ପ୍ରକ୍ରିୟା । ମାତ୍ର ପ୍ରେମଶକ୍ତି ସେତିକିବେଳେ ପ୍ରକାଶ ପାଏ, ଯେତେବେଳେ କେହି ଆମ ପ୍ରତି ବିଦ୍ୱେଷ ପୋଷଣ କରୁଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ଆମେ ତାକୁ ପ୍ରେମକରୁଁ । ଏହା ପ୍ରତିରୋଧୀ ପ୍ରେମ । ଦ୍ୱେଷର ପ୍ରତିଦାନରେ ଭଲ ପାଇବାର କଳା ଆମକୁ ଶିଖିବାକୁ ହେବ । ଏହା ହିଁ ପ୍ରେମଶକ୍ତି-ନିର୍ମାଣ କରିବାର ଉପାୟ ।

ବିଜ୍ଞାନ + ହିଂସା = ସର୍ବନାଶ

ବିଜ୍ଞାନ + ଅହିଂସା = ସର୍ବୋଦୟ

ଯଜ୍ଞ

ସୃଷ୍ଟିରେ ଯେଉଁ କ୍ଷତି ଘଟୁଛି, ତାକୁ ପୂରଣ କରିବା ହିଁ ଯଜ୍ଞ । ହଜାର ହଜାର ବର୍ଷ ହେଲା ଆମେ ଜମି ଚଷଛୁଁ, ତାର କ୍ଷୟ ଘଟାଉଛୁଁ । ଯଜ୍ଞ କହୁଛି ପୃଥିବୀକୁ ତାର ଶକ୍ତି ଫେରାଇ ଦିଅ । ଜମି ଚଷ, ତାକୁ ଖରା ଖୁଆଅ, ତହିଁରେ ସାର ଦିଅ । ସୃଷ୍ଟିର କ୍ଷୟ ପୂରଣ କରିବା ହିଁ ଯଜ୍ଞର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ଦ୍ୱିତୀୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଉଛି ଆମେ ଯାହାକୁ ବ୍ୟବହାର କରୁଛୁଁ ତାହାର ଶୁଦ୍ଧିକରଣ । ଆମେ କୂଅକୁ ବ୍ୟବହାର କରିବା ଦ୍ୱାରା କୂଅ ପାଖ ଅପରିଛନ୍ନ ହୋଇଯାଉଛି । ତାହାକୁ ପରିଷ୍କାର କରିବା ଉଚିତ ।

ତୃତୀୟ କଥା ହେଲା କ୍ଷତିପୂରଣ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ କିଛି ଉତ୍ପାଦନ କିଛି ନିର୍ମାଣ ମଧ କରିବା ଉଚିତ । ଆମେ ଲୁଗା ପିନ୍ଧୁଛୁଁ, ତେଣୁ ଅନ୍ନ ଭୋଜନ କରୁଛୁଁ । ତେଣୁ ସୂତା କାଟିବା, କପା, ଶସ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ କରିବା ମଧ ଯଜ୍ଞ । କର୍ତ୍ତବ୍ୟ-ଭାବନାରେ ଏହା କରିବା ଉଚିତ । ଏହା ପରୋପକାର ନୁହେଁ । ଆମେ ତ ଆଜନ୍ମରୁ ଋଣୀ । ସେହି ଋଣ ପରିଶୋଧ କରିବା ପାଇଁ ଆମେ ଯାହା କରିବା, ତାହା ହିଁ ଯଜ୍ଞ ।

ଦାନ

ମା, ବାପା, ଗୁରୁ, ବନ୍ଧୁ – ଏମାନେ ସମସ୍ତେ ଆମ ପାଇଁ ପରିଶ୍ରମ କରନ୍ତି । ସମାଜର ଏ ଋଣ ସୁଝିବା ପାଇଁ ଦାନର ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇଛି । ଦାନର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ସମାଜର ଋଣ ପରିଶୋଧ ନିମନ୍ତେ କରାଯାଇଥିବା ପ୍ରୟୋଗ । ଦାନର ଅର୍ଥ ପରୋପକାର ନୁହେଁ । ସମାଜଠାରୁ ମୁଁ ବହୁତ ସେବା ଗ୍ରହଣ କରିଛି । ମୁଁ ଏ ସଂସାରକୁ ଆସିଲାବେଳେ ଦୁର୍ବଳ ଓ ଅସହାୟ ଥିଲି । ଏ ସମାଜ ମୋତେ ଛୋଟରୁ ବଡ଼ କରିଛି । ସେଥିପାଇଁ ମୋର ସମାଜ-ସେବା କରିବା ଉଚିତ । ଅନ୍ୟଠାରୁ କିଛି ଗ୍ରହଣ ନ କରି କରାଯାଉଥିବା ସେବା ହେଉଛି ପରୋପକାର, ମାତ୍ର ଆମେ ତ ଅଞ୍ଜଳିପୂର୍ଣ୍ଣ କରି ନେଇ ସାରିଛୁ । ସମାଜର ଏ ଋଣରୁ ମୁକ୍ତ ହେବା ପାଇଁ ଯେଉଁ ସେବା କରାଯାଏ, ତାହା ହିଁ ଦାନ । ମନୁଷ୍ୟ ସମାଜକୁ ଆଗେଇ ନେବା ପାଇଁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ହିଁ ଦାନ ।

ତପ

ଏ ଶରୀର ମଧ୍ୟ ପ୍ରତିଦିନ କ୍ଷୟ ଲାଭ କରୁଛି; ଆମେ ଆମର ମନ, ବୁଦ୍ଧି, ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଖଟାଉଛୁ । ଏ ଶରୀରରୂପୀ ସଂସ୍ଥାରେ ଯେଉଁ ବିକାର, ଯେଉଁ ଦୋଷ ଉତ୍ପନ୍ନ ହେବ, ତାହାର ଶୁଦ୍ଧି ନିମନ୍ତେ ତପ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଇଛି । ସୃଷ୍ଟି, ସମାଜ ଓ ଶରୀର ଏ ତିନୋଟି ସଂସ୍ଥାର କାମ ଯେପରି ଭଲ ଭାବରେ ଚାଲିବ, ସେହିପରି ଆମର ଆଚରଣ ହେବା ଉଚିତ ।

ଗ୍ରାମଦାନରୁ ରାଜ୍ୟଦାନ

ସ୍ୱରାଜ୍ୟ ପୂର୍ବରୁ ଗାନ୍ଧୀଜୀ ରାମରାଜ୍ୟର ପରିକଳ୍ପନା କରିଥିଲେ । ବିନୋବାଜୀ ଏବେ ତାକୁ ରାମରାଜ୍ୟ ରୂପରେ ଲୋକଙ୍କ ଆଗରେ ରଖିଛନ୍ତି । ଆଜି ଦେଶରେ ବେକାରୀ, ଆର୍ଥିକ ଅନାଟନ, ଶୋଷଣ ବିଶୃଙ୍ଖଳା ଓ ଅଶାନ୍ତି ଯେପରି ଭାବରେ ବଢ଼ି ଚାଲିଛି ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ଏ ଦେଶର ଗଣତନ୍ତ୍ର ମୂଳପୋଛ ହୋଇଯିବାର ଭୟ ଦେଖାଯାଉଛି । ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ କବଳରୁ ନୂଆକରି ସ୍ୱାଧୀନତା ପାଇଥିବା ଏସିଆ ଓ ଆଫ୍ରିକା ଆମର ବନ୍ଧୁ ପଡୋଶୀ ଦେଶ ସେମାନଙ୍କର ଏହି ସବୁ ସମସ୍ୟାକୁ ସମାଧାନ କରି ନ ପାରିବାରୁ ସେଠାରେ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଭୁଷୁଡ଼ି ପଡ଼ିଛି । ପାକିସ୍ତାନ କଥା ଏ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଳ ଜଳ ଦେଖାଯାଉଛି । ମାତ୍ର ସୁଖର କଥା ଯେ ଭାରତବର୍ଷରେ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଯେତେ ଦୋଷଯୁକ୍ତ ହେଲେ ହେଁ ଆଜି ସୁଦ୍ଧା ବଞ୍ଚି ରହିଛି । କିନ୍ତୁ ଜାତିଭେଦ, ଧନୀ ଗରିବର ଭେଦ ବୋଲି ଆର୍ଥିକ ଓ ସାମାଜିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରଚଳିତ ଶୋଷଣ ଓ ବିଷମତା ସବୁଦିନେ ଗଣତନ୍ତ୍ରକୁ ଏ ଦେଶରେ ବଞ୍ଚାଇ ପାରିବ ନାହିଁ ।

ସବୁ ଲୁଣ ଲୋକଙ୍କର

ଆଇଡ଼ିନ୍ ମିଶା ଲୁଣ କାହାର ସ୍ୱାର୍ଥରେ ?

୧. ଭାରତର ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତ ରାଜ୍ୟରେ ସାଦା ସ୍ଥାନୀୟ ଲୁଣ ନିଷିଦ୍ଧ ହୋଇ ସାରିଲାଣି । ଦୂରଦର୍ଶନ, ଆକାଶବାଣୀ ଓ ଖବରକାଗଜ ବିଜ୍ଞାପନ ମାଧମରେ ଆଇଡ଼ିନ ମିଶା ଲୁଣର ବାହାନା ବାହାର କରି ସରକାର ଉପରେ ଚାପ ପକାଉଥିଲେ । ମନମୋହନ ସିଂହଙ୍କର ନୂଆ ଅର୍ଥନୀତି ଚାଲୁ ହେବାରୁ ସେମାନଙ୍କର ଦାବୀ ପୂରଣଟା ସହଜ ହୋଇଗଲା । ଏ ଯୋଜନା ପାଇଁ ୟୁନିସେଫ୍ ସଂସ୍ଥାର ପରାମର୍ଶ ବି ସୁବିଧାରେ ମିଳିଗଲା । ଏ ଏକ ବିଶ୍ୱ ସେବା ସଂସ୍ଥା । ଏହା ଶିଶୁ ଓ ବାଳୁତଙ୍କର ସେବା ନିମନ୍ତେ ରାଷ୍ଟ୍ର ସଂଘର ଆର୍ନ୍ତରାଷ୍ଟୀୟ ଜରୁରୀ ପାଣ୍ଠି । ତେଣୁ ଏହାର ପରାମର୍ଶକୁ ଲୋକେ ସହଜରେ ଉଚିତ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିନେବେ । ଏ ସଂସ୍ଥାର ଅସଲ୍ ଚରିତ୍ର ବିଷୟରେ ପରେ ଆଲୋଚନା କରିବା ।

ଏ କଥା ଠିକ୍ ଯେ ଦେହରେ ଆଇଡ଼ିନ୍ ଅଭାବ ହେଲେ ଗଳଗଣ୍ଡ ରୋଗ ହୁଏ । ମାତ୍ର ଏକଥା ମଧ ଜଳଜଳ ଦେଖାଯାଉଛି ଯେ ଭାରତର ଶତକଡ଼ା ୯୦ ଭାଗ ବା ଅଧିକ ଅଞ୍ଚଳର ଲୋକେ ହଜାର ହଜାର ବର୍ଷ ହେଲା ଟାଟା କମ୍ପାନୀର ଆଇଡ଼ିନ୍ ମିଶା ଲୁଣ ନ ଖାଉଥିଲେ ବି ଗାଁ ଗାଁରେ, ସହର ବଜାରରେ କିଛି କୋଟି କୋଟି ବା ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଲୋକ ଗଳଗଣ୍ଡ ଗ୍ରସ୍ତ ହେଇ ବୁଲିବାର ଦେଖା ଯାଉନାହାନ୍ତି । ଏହାର କାରର ହେଲା ଯେ ଆମର ସମୁଦ୍ର ପାଣିରେ ଆଇଡ଼ିନ୍ ଅଛି ଓ ଯେତେ ଆଇଡ଼ିନ୍ ଲୋଡ଼ା ତାହା ଆମକୁ ଆଗେ ବ୍ୟବହାର କରି ଆସୁଥିବା ସାଦା ଲବଣରୁ ମିଳୁଛି । ତା' ଛଡ଼ା ମାଟିରେ ବି ଆଇଡ଼ିନ୍ ଅଛି ଓ ସେଥିରୁ ବି ପନିପରିବା ମାଧମରେ ମିଳୁଛି । ଭାରତରେ ଅଧିକାଂଶ ଅଞ୍ଚଳରେ ଯେ ଅଳ୍ପ କେତେକଙ୍କର ଗଳଗଣ୍ଡ ହୁଏ ତାହା ସେମାନଙ୍କର ଶରୀରର ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଦୋଷ ଯୋଗୁଁ ତାହା ଆଇଡ଼ିନ୍ ଗ୍ରହଣ ନ କରି ପାରୁଥିବା ଯୋଗୁଁ ହୁଏ । କେବଳ ହିମାଳୟ ପର୍ବତମାଳାର ପାଦଦେଶରେ ତରାଇ ଅଞ୍ଚଳରେ ଗଳଗଣ୍ଡ ଏକ ମହାମାରୀ ରୂପେ ଦେଖାଯାଏ । ଏହାର କାରଣ ସେଠି ମୃତ୍ତିକାକ୍ଷୟ ଯୋଗୁଁ ଭୂମିରୁ ଆଇଡ଼ିନ୍ ଧୋଇଯାଇଛି । ବିହାର ଓ ଅନ୍ୟତ୍ର ଦୁଇତିନୋଟି ସ୍ଥାନରେ କିଛି ଏପରି ଅଞ୍ଚଳ ଅଛି । ମାତ୍ର ଏ ରୋଗରେ ସବୁ ମିଶି ଭାରତର ମୋଟ ଲୋକ ସଂଖ୍ୟାର ଶତକଡ଼ା ଦଶ ଭାଗରୁ ବି କମ୍ ଆକ୍ରାନ୍ତ । ଏତକ ଲୋକଙ୍କ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟରକ୍ଷା ପାଇଁ ସାରା ଭାରତର ଲୋକଙ୍କୁ ତିନିଚାରିଗୁଣା ଅଧିକ ଦାମ ଦେଇ ଆଇଡ଼ିନ୍ ମିଶା ଲୁଣ ଖାଇବାକୁ ବାଧ କରିବାର ଯୌକ୍ତିକତା କଣ ? ପୁରୀ

ଜିଲ୍ଲାରେ ଏକ ସମୟରେ ଫାଇଲେରିଆ ବା ବାତଜ୍ୱରର ପ୍ରାବଲ୍ୟ ଥିଲା । ତା' ବୋଲି କଣ ସାରାଭାରତର ଲୋକଙ୍କୁ ବାତଜ୍ୱରର ଔଷଧ ଖାଇବାକୁ ବାଧ୍ୟ କରିବା ଉଚିତ ହୋଇଥାନ୍ତା ?

୪. ଗଳଗଣ୍ଡ ବ୍ୟାପକ ଥିବା ଅଞ୍ଚଳରେ ମଧ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ବାଧ୍ୟ କରି ଆଇଡ଼ିନ୍ ଯୁକ୍ତ ଲୁଣ ଖୁଆଇବାର ଯୌକ୍ତିକତା ନାହିଁ । ଲୋକଙ୍କ ଭିତରେ ପ୍ରଚାର କଲେ ସେମାନେ ବଳେ ଆଇଡ଼ିନ୍ ମିଶା ଲୁଣ ଖାଇବେ । ମେଲେରିଆ ହେଲେ ନେପାକ୍ରିନ୍ କି କୁଇନାଇନ୍ ଖାଇବାକୁ ଲୋକଙ୍କୁ ବାଧ୍ୟ କରିବାକୁ କେଉଁଠି ଆଇନ୍ ବା ହୁକୁମନାମା ଜାରି ହୋଇଛି ? ଓଲଟା ସରକାରଙ୍କର ଅଯୋଗ୍ୟତା ଯୋଗୁଁ ମେଲେରିଆ ରୋଗୀ ହଜାର ଯାକ ଅଣ୍ଡାଳୀ ହେଲେ ବି ସହଜରେ ଔଷଧ ପାଉନାହାନ୍ତି । ଭେଜାଲ ଔଷଧ ବଜାରଯାକ ଛାଇ ଯାଉଛି ।

୫. ଆଇଡ଼ିନ୍ ମିଶା ଲୁଣକୁ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ କରିବା ସପକ୍ଷରେ କେହି ଜଣାଶୁଣା ଚିକିତ୍ସକ ବା ବୈଜ୍ଞାନିକ ମତ ଦେଇଥିବାର ଜଣା ନାହିଁ । ଭାରତ ସରକାରଙ୍କର ସମାଜ କଲ୍ୟାଣ ମନ୍ତ୍ରାଳୟ ଦ୍ୱାରା ସାହାଯ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ତ Nutrition Foundation of India ଭାରତର ପୁଷ୍ଟି ସଂସ୍ଥାନର ଏକ ଅଧିକୃତ ଅନୁସନ୍ଧାନର ରିପୋର୍ଟରେ ଆଇଡ଼ିନ୍‌ଯୁକ୍ତ ଲୁଣକୁ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ କରିବା ବିରୋଧରେ ମତ ଦିଆ ହୋଇଛି । ଏ ରିପୋର୍ଟ ୧୯୮୩ରେ ଦାଖଲ ହେଇଥିଲା । ଏ ସଂସ୍ଥାର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଡ: ସି. ଗୋପାଳନ୍ ମଧ୍ୟ ଏହି ମତ ଦେଇଛନ୍ତି ।

୬. ଏହା ବିରୋଧରେ ସାରା ଭାରତର ପ୍ରାୟ ଶହେ ବିଶିଷ୍ଟ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ, ସମାଜସେବୀ, ସାମ୍ବାଦିକ, ବୈଜ୍ଞାନିକ, ଚିକିତ୍ସକଙ୍କ ଦସ୍ତଖତରେ ଆଇଡ଼ିନ୍ ମିଶା ଲୁଣକୁ ବାଧ୍ୟମୂଳକ ନ କରିବା ପାଇଁ ଅନୁରୋଧ କରି ଏକ ଆବେଦନ ବର୍ଷକ ତଳେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଏଥିରେ ଓଡ଼ିଶାର ୨୬ ଜଣ ଖ୍ୟାତନାମା ଚିକିତ୍ସକଙ୍କର ସ୍ୱାକ୍ଷର ରହିଛି । ଏମାନଙ୍କର ନାମ ଅନ୍ୟତ୍ର ଦିଆଯାଇଛି ।

୭. ମାତ୍ର ଏ ଆବେଦନର କୌଣସି ଉତ୍ତର ମିଳି ନାହିଁ । ବଡ଼ ବଡ଼ କମ୍ପାନୀମାନଙ୍କ ହାତକୁ ଲୁଣର ଏକଚାଟିଆ କାରବାର ଟେକି ଦେବା ଯେତେବେଳେ ସ୍ଥିର ହୋଇଛି ସେତେବେଳେ ଲୋକମତକୁ କିଏ ପରୱାୟ କରୁଛି ?

୮. ୟୁନିସେଫ୍ ତ ନାମକୁ ବିଶ୍ୱ ସେବା ସଂସ୍ଥା । ମାତ୍ର ଏହା କାର୍ଯ୍ୟତଃ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ପୁଞ୍ଜିବାଦୀମାନଙ୍କର ହାତବାରସୀ ରୂପେ କାମ କରିଥାଏ । ଏବେ ଆମ ଦେଶର ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ କବଳିତ କରିବା ପାଇଁ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଏକ

ଉଦ୍ୟମ ସଫଳ ହେଲାଣି । ଏହାଦ୍ୱାରା ସେମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପିଲାଟି ଦିନରୁ ଏ ଦେଶବାସୀଙ୍କ ଭିତରେ ଖାଉଟି ସଂସ୍କୃତି ଭରି ଦେଇ ହେବ ଓ ଏ ଦେଶରେ ଏମାନଙ୍କର ଲକ୍ଷ କୋଟି ଟଙ୍କାର ମାଲ କାଟତିର ବଜାର ଖୋଲିବ । ସେଥିରେ ବି ୟୁନିସେଫ୍ ନାଟର ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ । ତାରି ଦ୍ୱାରା ଆମ ସରକାରକୁ ସବୁ 'ସତ୍' ପରାମର୍ଶ ଦିଆଯାଉଛି ଓ ଶିକ୍ଷା ପରିଚାଳନାରେ ସେଇ ମୁଖ୍ୟ ଦାୟିତ୍ୱ ନେବାକୁ ଯାଉଛି ।

ଏ ୟୁନିସେଫ୍‌ର କାରସାଦୀର ଗୋଟାଏ ଉଦାହରଣ ଦିଏ । ଅନେକ ବର୍ଷ ତଳେ ୟୁନିସେଫର ଖିଆଲ ହେଲା ଯେ ଆଫଗାନସ୍ତାନର ଲୋକେ ପୁଷ୍ଟିକର ଖାଦ୍ୟ ଖାଉ ନାହାନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କୁ କ୍ଷୀର ପିଇବାର ଅଭ୍ୟାସ କରାଇବାକୁ ହେବ । ସେଥିପାଇଁ ଏକ ତଥ୍ୟମୂଳକ ଚଳଚିତ୍ର ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ପାଇଁ ବିଶିଷ୍ଟ ଲେଖକ, ସାମ୍ବାଦିକ ଓ ରାଜନୀତିକ କର୍ମୀ ରମେଶ ଥାପରଙ୍କୁ ଏ ସଂସ୍ଥା ଅନୁରୋଧ କଲେ । ସେ ସେଥିପାଇଁ ଆଫଗାନିସ୍ଥାନ ଗଲେ ଓ ସେଠି ଗାଁ ଲୋକେ କିପରି ଚଳନ୍ତି, କଣ ଖାନ୍ତି ତାହା ଦେଖିବା ପାଇଁ ଗାଁମାନଙ୍କୁ ବୁଲିଗଲେ । ସେଠି ଦେଖିଲେ ଯେ ଲୋକେ ଖଣ୍ଡେ ନାନ୍ ରୁଟିରେ ମୁଣ୍ଡାଏ ଖାଣ୍ଟି ପନୀର ବା ଛେନା ଦେଇ ସେଥିରେ ଦୁଇ ତିନି ମୁଠା ପେସ୍ତା ବାଦାମ, କିସମିସ୍ ଆଦି ପକେଇ ତାକୁ ଖାଉଛନ୍ତି । ସେ ତ ଦେଖି କାବା ! ଏତେ ପୁଷ୍ଟିକର ବହୁମୂଲ୍ୟ ଖାଦ୍ୟ ଅନ୍ୟତ୍ର ଧନୀ ଲୋକଙ୍କୁ ବି ଦୁର୍ଲଭ । ଏମାନଙ୍କୁ ସୁଷମ ପୁଷ୍ଟିକର ଖାଦ୍ୟ ଖାଇବାକୁ ଆମେ କଣ ଶିଖାଇବୁ ? ସେଠୁ ଖୋଳତାଡ଼ କରିବାରୁ ଜଣା ପଡ଼ିଲା ଯେ ଟିଣ କ୍ଷୀର ବେପାର କରୁଥିବା ଆମେରିକା ଓ ୟୁରୋପର କମ୍ପାନୀମାନଙ୍କର ବଜାର ସୃଷ୍ଟି କରିବା ପାଇଁ ଏ ଏକ ଚକ୍ରାନ୍ତ ୟୁନିସେଫ୍ ଦ୍ୱାରା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯାଉଥିଲା । ଇଏ ହେଉଛି ସେ ସଂସ୍ଥାର ଅବସ୍ଥା ।

୧୦. ଭାରତରେ ଯେ କେତେ ଲକ୍ଷ ଗୁଣ ଚାଷୀ ମୂଲିଆ ଓ ଛୋଟ ବେପାରୀ ଲୁଣ ମରା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ପେଟ ପୋଷନ୍ତି ତାର ସଠିକ୍ ହିସାବ ନାହିଁ । ଏ ସମସ୍ତଙ୍କ ଧନ୍ଦା ବୁଡ଼ିବା ଆରମ୍ଭ ହେଲାଣି । ବଡ଼ ବଡ଼ କମ୍ପାନୀମାନେ କାରଖାନାମାନଙ୍କରେ ଲୁଣ ତିଆରି କରିବେ ସେଥିରେ ଏହାର ଦଶ ଭାଗ ଲୋକଙ୍କୁ କାମ ମିଳିବ କି ନାହିଁ ସନ୍ଦେହ । ବିଦେଶରୁ ବି ଲୁଣ ଆମଦାନୀ ହେବ, ଯେମିତି ବର୍ତ୍ତମାନ ଗହମ ଓ ଚିନିର ଅଭାବ ଦେଶରେ ନ ଥିଲେ ବି ସେସବୁ ବିଦେଶରୁ ଆମଦାନୀ ହେଉଛି । ଏହାଛଡ଼ା ଭାରତର ନବେ କୋଟି ଲୋକ ତିନିଚାରି ଗୁଣା ଅଧିକ ଦାମ୍ ଦେଇ କମ୍ପାନୀ ଲୁଣ କିଣିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେବେ । ହାତକୁ ଏକଚାଟିଆ କାରବାର ଆସିଗଲେ ଏ ଦାମ୍ ଆହୁରି ବି ବଢ଼ିବା ନିଶ୍ଚିତ ।

୧୧. ଏବେ ନୂଆ ଆର୍ଥିକ ନୀତି ନାଁରେ କୋଟି କୋଟି ଗରୀବ ଲୋକଙ୍କ ଦାନା

ମାରି ମୁଷ୍ଟିମେୟ ଦେଶୀ ଓ ବିଦେଶୀ ପୁଞ୍ଜିପତିଙ୍କୁ ପୋଷିବାର ଯେଉଁ ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର ଚାଲିଛି ଏ ଆଇଡ଼ିନ୍ ମିଶା ଲୁଣ ପ୍ରଚଳନ ମଧ୍ୟ ତାହାରି ଏକ ଅଂଶ । ଏହାକୁ ଅଙ୍କାମୀ କରିବାକୁ ହେବ । ଏହା ବିରୋଧରେ ସତ୍ୟାଗ୍ରହର ପ୍ରସ୍ତୁତି ଚାଲିଛି । ଲୋକେ ସରକାରର ଆଇନକୁ ବେଖାତିର କରି ଲୁଣ ମାରିବେ, ବିକିବେ ଓ ଖାଇବେ, ସରକାର ଯେତେ ଯାହା ଦଣ୍ଡ ଦେଉ ପଛକେ । ଏକ ସମୟରେ ଲବଣ ସତ୍ୟାଗ୍ରହ ପ୍ରବଳ ପରାକ୍ରାନ୍ତ ବ୍ରିଟିଶ ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ଚେର ହୁଗୁଳା କରି ଦେଇଥିଲା । ଏବେ ଦେଶୀ ବିଦେଶୀ ପୁଞ୍ଜିପତି ଓ ସରକାରଙ୍କ ମେଣ୍ଟ ଆମକୁ ଯେଉଁ ନୂଆ ଗୋଲାମୀ ଭିତରକୁ ଠେଲି ଦେଇଛି ସେଥିରୁ ମୁକ୍ତିର ବାଟ ହୁଏତ ଏଇ ଦ୍ୱିତୀୟ ଲବଣ ସତ୍ୟାଗ୍ରହ ଫିଟେଇବ ।

("ସବୁ ଲୁଣ ଲୋକଙ୍କର"-ପ୍ରକାଶକ, ଶିକ୍ଷାସନ୍ଧାନ, ଭୁବନେଶ୍ୱର,୨୦୦୨(୧୯୯୫)

ଦିବ୍ୟ ଦୀପାବଳୀ

ଏ ଦେହ ଏତେ ତୁଚ୍ଛ କିନ୍ତୁ ଏହାର ମୂଲ୍ୟ ବହୁତ । କାରଣ ଏହା ଆତ୍ମାର, ଆମେ ଉପଲବ୍ଧି କରି ପାରିଲେ ସତ୍ୟନାରାୟଣ ପରମାତ୍ମାଙ୍କ ନିବାସ ସ୍ଥାନ । ଏ ବିଚାର ଆମ ମନରେ ଦୃଢ଼ ହେଲେ ଏ ଦେହଟାକୁ ଅହଂକାର ପାତ୍ର ମଣିବାକୁ ଆମେ ଭୁଲିଯିବୁ । ଆମେ ଯଦି ଆକାଶ ସହିତ ଓତଃପ୍ରୋତ ହୋଇ ତାହାର ମହିମା ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିବୁ ତେବେ ନିଜର ତୁଚ୍ଛତା ଆହୁରି ବେଶୀ ଉପଲବ୍ଧି କରି ପାରିବୁ ଏବଂ ଆମର ସବୁ ଅହଂକାର ଉଭେଇ ଯିବ । ଆକାଶରେ ସୂର୍ଯ୍ୟନାରାୟଣ ଯଦି ଦିନକ ପାଇଁ ତାଙ୍କର ଅନନ୍ତ ତପଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟା ବନ୍ଦ କରି ଦେବେ ତେବେ ଆମେ ନାଶ ଯିବୁ । ଚନ୍ଦ୍ର ତାଙ୍କ ଶୀତଳ କିରଣ ନ ଢାଳିଲେ ଆମ ଦଶା କ'ଣ ହେବ ? ତେଣୁ ଆମେ ଏତକ ଅନୁମାନ କରି ପାରିବା ଯେ ଆକାଶରେ ଯେଉଁ ଅସଂଖ୍ୟ ତାରକାରାଜି ଆମେ ଦେଖି ପାରୁଛୁ, ଏ ଜଗତକୁ ଚଳାଇବାରେ ସେଗୁଡ଼ିକଙ୍କର ମଧ୍ୟ ହାତ ଅଛି । ଏ ବିଶ୍ୱରେ ସବୁ ଜୀବ, ସବୁ ପଦାର୍ଥ ସହିତ ଆମର ଘନିଷ୍ଠ ସମ୍ପର୍କ ରହିଛି । ଆମେ ଏକ ଅପରର ସାହାଯ୍ୟରେ ବଞ୍ଚିଛୁ । ସେଥିପାଇଁ ଆମର ଆଶ୍ରୟଦାତା ଏ ଗ୍ରହନକ୍ଷତ୍ରଙ୍କ ସହିତ ଆମେ ଅଳ୍ପେ ବହୁତେ ପରିଚିତ ହେବା ଉଚିତ ।

ଆକାଶ ଓ ଆମ ଭିତରେ ଆମେ ଯେତେବେଶୀ ଅନ୍ତରାୟ ସୃଷ୍ଟି କରୁ ଆମ ଦେହ, ମନ ଓ ଆତ୍ମାର ଆମେ ଯେ ସେତିକି କ୍ଷତି କରୁ, ଏ ବିଷୟରେ କୌଣସି ସଂଦେହ ନାହିଁ । ଆମେ ଯଦି ସ୍ୱାଭାବିକ ପ୍ରାକୃତିକ ଜୀବନ କଟାଉଥାନ୍ତେ ତେବେ

ଆକାଶତଳେ ଚବିଶ ଘଣ୍ଟା ରହୁଥାନ୍ତୁ । ଏତେ ଦୂର କରି ନ ପାରିଲେ ଅନ୍ତତଃ ଯେତେ ବେଶୀ ସମୟ ମୁକ୍ତ ଆକାଶତଳେ ରହିପାରିବୁ, ରହିବା ଦରକାର ।

ଅମୃତ ଅନୁଭବ

ଆଉ ଥରେ ଦେଖିଲି ଗୋଟାଏ ପ୍ରଶସ୍ତ ଘରେ ଧଳା ଚାଦର ଗଦି ଉପରେ ପଡ଼ିଛି । ଦୁଇଜଣ ବୃଦ୍ଧ ତକିଆଁକୁ ଆଉଜି କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଉଛନ୍ତି । ସେ ଦୁହେଁ ଥିଲେ ମଧୁସୂଦନ ଦାସ ଓ ମୋହନ ଦାସ କରମଚାନ୍ଦ ଗାନ୍ଧୀ । ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ଜାଣିଲି ମିଷ୍ଟର ଦାସ ସେଦିନ ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କୁ ହାତ ଆଙ୍ଗୁଳିର କାର୍ଯ୍ୟ ସହିତ ମସ୍ତିଷ୍କ ବା ବୁଦ୍ଧିବୃତ୍ତିର ବିକାଶର କିପରି ସମ୍ବନ୍ଧ ରହିଛି ତାହା ବୁଝାଇ ଥିଲେ ଏବଂ ଗାନ୍ଧିଜୀ ମଧ୍ୟ ମିଷ୍ଟର ଦାସଙ୍କର ଏହି ସିଦ୍ଧାନ୍ତ କଥା ଲେଖିଛନ୍ତି ଓ ଏକାଧିକ ସଭାରେ କହିଛନ୍ତି ।

ମୋ ଜେଜେ ମିଷ୍ଟର ଦାସଙ୍କର ଜୁନିଅର ଥିଲେ ଏବଂ ଏକଦା ତାଙ୍କର ଦକ୍ଷିଣ ହସ୍ତ ଥିଲେ । ପରେ ଦୁହିଁଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମତାନ୍ତର ଘଟିଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଜେଜେ ଯେତେବେଳେ ଗୋପାଳବଲ୍ଲଭଙ୍କ ଝିଅ ମୋ ବୋଉକୁ ବୋହୂ କରିବା ପାଇଁ ଆଗ୍ରହୀ ହେଲେ ମିଷ୍ଟର ଦାସ ସେ କଥା ଶୁଣି ଅନୁଜଙ୍କୁ କହିଲେ - ଗୋକୁଳାନନ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ମୋର ମତାନ୍ତର ହେଲେ କ'ଣ ହେଲା ? ତା ପୁଅ ସୁପୁତ୍ର । ତୁ ସେଠି ବନ୍ଧୁଘର କର ।

୧୯୩୦ ରେ ବୋଉକୁ ବ୍ରିଟିଶ ସରକାର ରାତି ଅଧରେ ଗିରଫ କରିବାରୁ ମିଷ୍ଟର ଦାସ ଉତ୍ତେଜିତ ହୋଇ ବଡ଼ଲାଟଙ୍କ ନିକଟରେ ଅଭିଯୋଗ କରିବାକୁ ବାହାରିଲେ । ସ୍ୱାମୀ ବିଚିତ୍ରାନନ୍ଦ ଦାସ ତାଙ୍କୁ ସେଥିରୁ ନିବର୍ତ୍ତାଇ ଥିଲେ । ମୋ ଆଈ ଯେତେବେଳେ ତାଙ୍କ ବିକ୍ଷୁବ୍ଧ ଅନ୍ତରକୁ ଶାନ୍ତ କରିବା ପାଇଁ କୋଠିକି ଗଲେ ମିଷ୍ଟର ଦାସ କହିଲେ - "ବେଲୁ ଏକି ବାଟ ଧରିଛି ? କାହା ଝିଅ, କାହା ବୋହୂ ! ତୁମେ ତାକୁ ଏଥିରୁ ନିବର୍ତ୍ତାଅ ।" ଆଈ କହିଲେ - "ସେ ତା ସ୍ୱାମୀର ଅନୁଗାମିନୀ ହୋଇଛି, ମୁଁ କ'ଣ କହିବି ?" ମିଷ୍ଟର ଦାସ ଉତ୍ତେଜିତ ହୋଇ କହିଲେ - "ତା ସ୍ୱାମୀ କଣ ତା ମାଆ ଠାରୁ ବଡ଼ ?"

ପିଲାଦିନର ଏହି ରହସ୍ୟାବୃତ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱର ମହନୀୟତା ଉପଲବ୍ଧି କରିବାର ବୟସ ହେଲା ବେଳକୁ ସେ କାଳକବଳିତ ହୋଇ ସାରିଥିଲେ ।

x x x x x

(ଯେତେବେଳେ ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍କୁ ୧୪ ବର୍ଷ ସେ ବେଆଇନ୍ ଲୁଣ ବିକୁଥିବା ଅବସ୍ଥାରେ ଗିରଫ ହୋଇ ଜେଲ୍ ଗଲେ । କଟକ ଜେଲ୍‌ର ୧୨ ନଂ ୱାର୍ଡ଼୍‌ର ଗୋଟିଏ ଅଭିଜ୍ଞତା)

ଏହିପରି ତୀର୍ଥବାସ କଲା ପରେ ଦିନେ ଖରାବେଳେ ପାଚେରୀ ଦ୍ୱାରପଟୁ ଡାକ ଶୁଭିଲା - "ଜମାଦାରଣୀ ! କରୁଣା ଦେବୀ, ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣା ଚୌଧୁରୀ କୋର୍ଟକୁ ଯିବେ ।" ପୁଣି ନୂଆ ଅଭିଜ୍ଞତା ହାସଲ ହେବ ବିଚାରି ଛାତି ଦୁଲୁକି ଉଠିଲା । କରୁଣା ଓ ମୁଁ ଜମାଦାରଣୀ ସାଙ୍ଗରେ ଜେଲ୍ ଅଫିସ୍ ଆଡ଼କୁ ଗଲୁ ।

ଜେଲ୍ ଅଫିସ୍‌କୁ ଯାଇ ଦେଖିଲୁ ସେ ଅଫିସ୍‌ଟା କୋର୍ଟ ପାଲଟି ଯାଇଛି । ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଆୟାର୍ ନାମରେ ଜଣେ ଜଣେ ଫାଷ୍ଟକ୍ଲାସ୍ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଜେଲର ସାହେବଙ୍କ ଚଉକୀ ଅଧିକାର କରି ବସିଛନ୍ତି । କୋର୍ଟ ଇନିସ୍‌ପେକ୍ଟର ମହୋଦୟ ଶ୍ମଶ୍ରୁବହୁଳ ପ୍ରଶାନ୍ତ ବଦନରେ ନଥିପତ୍ର ଧରି ଦଣ୍ଡାୟମାନ । ସାକ୍ଷୀ ଦୁଇ ତିନିଜଣ ଗରୁଡ଼ ପରି କରଯୋଡ଼ି ଛିଡ଼ା ହୋଇଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ଭିତରୁ ଜଣଙ୍କୁ ଚିହ୍ନିଲୁ । ସେ ସ୍ୱରାଜ ମେଡ଼ିକାଲ୍ ହଲ୍ ଆଗରେ ଆମକୁ ଲୁଣ ମାଗିଥିଲେ । ଶ୍ରୀ ଆୟାରଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଟଣାପଙ୍ଖା ଚାଲିଥାଏ । ସେଇ ଘରର ଦ୍ୱାର ପାଖକୁ ଖଣ୍ଡେ ଚାଖଣ୍ଡେ ଓସାରର ଘୋଡ଼ିଆ ପଡ଼ିଥିଲା । ହାକିମଙ୍କ ଆଜ୍ଞାରେ ଆମେ ଦୁହେଁ ସେହି ଘୋଡ଼ିଆ ଉପରେ ବସିଲୁ । ସାକ୍ଷୀ ସାକ୍ଷ୍ୟ ଦେଲେ ଯେ ଆମେ ଦୁହେଁ ବେଆଇନ୍ ଲୁଣ ବିକୁଥିଲୁ । ହାକିମ ଦକ୍ଷିଣ ଭାରତୀୟ । ତେଣୁ ତାଙ୍କୁ ଶୋଭା ଦେବା ଭଳି ଓଡ଼ିଆରେ ସେ ମୋତେ ପଚାରିଲେ - "କଂଗ୍ରେସଟା ବେଆଇନ୍, ଏହା ତୁ ଜାଣୁ ତ ?" ମୁଁ ଉତ୍ତେଜିତ ହୋଇ କହିଲି - "ବ୍ରିଟିଶ୍ ସରକାରଙ୍କ ଶାସନଟା ହିଁ ବେଆଇନ୍ ବୋଲି ମୁଁ ଜାଣେ । କଂଗ୍ରେସ ବେଆଇନ୍ ନୁହେଁ ।"

x x x x x

(ଚୀନ୍ ଭାରତ ଆକ୍ରମଣ କରୁଥିବା ସମୟର କଥା)

ଆଉ ଗୋଟିଏ ଆଲୋଚନା ସଭାରେ ଜଣେ ବିଲମୁଲିଆ କହିଲେ - "ଆମର ଚୀନ ଆଇଲେ କେତେ, ଋଷିଆ ଅଇଲେ କେତେ ? ଜଣେ ଚାଷୀ ତା' ବଳଦକୁ କହିଲା - ବେଗି ବେଗି ଚାଲ । ଚୋର ଆସୁଛି । ତୋତେ ନେଇଯିବ । ବଳଦ କହିଲା - ମୋ ପାଇଁ ତୁ ଓ ଚୋର ସମାନ । ତୁ ମୋତେ ହଳରେ ଯୋଚୁଛୁ, ପାଞ୍ଚଣରେ ଅଡ଼ଉଛୁ । ଚୋର ମଧ ମୋତେ ସେଇତା କରିବ । ଆମେ ମଳିମୁଣ୍ଡିଆ ସେହି ବଳଦ ପରି । ଯାଙ୍କ ପାଖରେ ଖଟି ମୂଲ ନେଉଛୁ, ତାଙ୍କ ପାଖରେ

ଝଟି କରି ମୂଇ ନେବୁ । ଆମକୁ ହାତ ଚକିରେ ବସାଇ କେହି ଖାଇବାକୁ ଦେଉ ନାହାନ୍ତି କି ଦେବେ ନାହିଁ ।”

ସବୁଠାରୁ ଟାଣୁଆ ପାହାର ଆମ ଉପରେ ବସିଲା ବାଲିଅନ୍ତା ରହଣୀରେ । ବାଲିଅନ୍ତାରେ ନିକୁଞ୍ଜ ବିହାରୀଙ୍କ ମନ୍ଦିର ଦ୍ୱାର ଗାନ୍ଧିଜୀ ୧୯୩୪ ରେ ହରିଜନଙ୍କ ପାଇଁ ଖୋଲିଦେଇଥିଲେ । ସେଥିପାଇଁ ସ୍ମରଣ ଯାତ୍ରାରେ ଯିବାବେଳେ ସେହି ମନ୍ଦିରର ମୁଖଶାଳାରେ ରହିବାକୁ ଭାରି ଭଲ ଲାଗେ । ନଦୀରେ ଗାଧୋଇ ଆସି ଦେବଦର୍ଶନ କରିବାର ଆନନ୍ଦଟି ବର୍ଷକରେ ଥରେ ଏଇଠି ଉପଭୋଗ କରିବାକୁ ମିଳେ । ଅମେ ନଦୀରେ ଗାଧେଇବା ବେଳେ କେତେଜଣ ମୂଲିଆଣୀ ଆମ ସାଙ୍ଗରେ ଗାଧୋଇଲେ । ସେମାନେ ଭୋଇ ସାହିର ବୋହୁଝିଅ । ଗାଧୋଇ ସାରି ସେମାନଙ୍କୁ ଆମେ କହିଲୁ ଚାଇ – ନିକୁଞ୍ଜବିହାରୀଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରିବା । ସେମାନେ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ବିଳମ୍ବ ନ କରି ଜବାବ ଦେଲେ – “ସେ ଠାକୁର ଯାହାକୁ ଭଲ ଖାଇବାକୁ ଭଲ ପିନ୍ଧିବାକୁ ଦେଇ ଭଲରେ ରଖିଛି, ସେହିମାନେ ଯାଆନ୍ତୁ ସେ ଠାକୁର ଦର୍ଶନ କରିବେ । ଆମେ ମୁଣ୍ଡଝାଳ ତୁଣ୍ଡରେ ମାରି ପେଟ ପୋଷୁ । ଆମର ସେ ଠାକୁର ଦର୍ଶନ ଦରକାର ନାହିଁ ।” ଏ କଥା ଶୁଣି ମଥାରେ ବଜ୍ରପାତ ହେଲା ପରି ଲାଗିଗଲା । ଅଦ୍ୱୈତ, ଅଭେଦ, ସମତ୍ୱ ଆଦି ହିନ୍ଦୁଧର୍ମର ମୂଳତତ୍ତ୍ୱ ଯେତେ ବୟାନ କଲେ କ’ଣ ହେବ ? ଆମ ଆଚରଣରେ ଯେଉଁ ବିଷମତା, ଭେଦ ଓ ଦ୍ୱୈତଭାବନା ପୂରି ରହିଛି ତାହାରି ଯୋଗୁ ଦେଶର ଗରିବ ଲୋକେ ଧର୍ମ ପ୍ରତି କିପରି ବୀତଶ୍ରଦ୍ଧ ହେଉଛନ୍ତି ତାହାର ଉଦାହରଣ ଉପରୋକ୍ତ ଉତ୍ତରରୁ ମିଳିଲା ।

x x x x x

(କାମିନୀ ନରକର ଦ୍ୱାର ?)

ବିନୋବାଜୀଙ୍କର ଗୋଟିଏ ଜୀବନ ଦର୍ଶନ ମୋତେ ଗଭୀର ଭାବରେ ପ୍ରଭାବିତ କଲା ଏବଂ ଗାନ୍ଧୀ-ଜୀବନ ଦର୍ଶନକୁ ସହଜ ବୋଧଗମ୍ୟ କରାଇ ଦେଲା । ନାରୀ ନରକର ଦ୍ୱାର, କାମିନୀ କାଞ୍ଚନ ପୁରୁଷକୁ ପତନ ଆଡ଼କୁ ନେଇ ଯାଆନ୍ତି, ମୋକ୍ଷକାମୀ ବା ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ସାଧନାରେ ବ୍ରତୀ ପୁରୁଷମାନେ ନାରୀଠାରୁ ଦୂରରେ ରହିବା ଉଚିତ୍ ବୋଲି ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ସାଧନା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେଉଁ ଆପ୍ତବାକ୍ୟମାନ ରହିଛି ତାହା ନାରୀ ମନରେ ସୁଦ୍ଧା ନିଜ ବାବଦରେ ଘୃଣା ସୃଷ୍ଟି କରୁଥିବାର ମୁଁ ଅନୁଭବ କରିଛି ଏବଂ ନାରୀ ଜାତି ମଧ୍ୟରେ ସୁଦ୍ଧା ଏ ବାବଦରେ ଏକ ଅପରକୁ ଅପରାଧୀ କରିବାର ବୃତ୍ତି ଦେଖିଛି । ଗାନ୍ଧୀଜୀ ଦୃଢ଼ ଭାବରେ ଏହି ବିଚାର ଉପରେ କୁଠାରଘାତ

କରିଥିଲେ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କର ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟ ଯେତେବେଳେ "ନାହଂ ଜାନାମି କେୟୁରେ ନାହଂ ଜାନାମି କୁଣ୍ଡଳେ ନୂପୁରେ ତ୍ୱଭିଜାନାମି ନିତ୍ୟଂ ପାଦାଭି ବନ୍ଦନାତ୍" ଉଚ୍ଚ ପ୍ରଶଂସିତ ହେଉଥିଲା ସେତେବେଳେ ଗାନ୍ଧିଜୀ ସେ ପ୍ରକାର ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟକୁ ପୂରାପୂରି ନାପସନ୍ଦ କରିଥିଲେ । ହାତ ପୋଡ଼ିଯିବ ବୋଲି ନିଆଁ ପାଖରୁ ଦୂରେଇ ରହିବା ଅପେକ୍ଷା ନିଆଁକୁ ଯଥାଯଥ ଭାବରେ ବ୍ୟବହାର କରି ଶିଖିବା ହିଁ ଉଚିତ - ଏଇଟା ଥିଲା ତାଙ୍କର ମତ । ସେଥିପାଇଁ ତାଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଏ ଦେଶରେ ଅଭୂତପୂର୍ବ ନାରୀ ଜାଗରଣ ହୋଇ ପାରିଲା ।

କିନ୍ତୁ ବିନୋବାଜୀ ଏ ବିଚାରକୁ ଆଉ ଗୋଟାଏ ସ୍ତରକୁ ନେଇଯାଇ କହିଲେ ଯେ ସନ୍ତାନ ଓ ପରିବାର ପ୍ରତି ତୁମର ଯେଉଁ ସ୍ନେହ ଓ ଆସକ୍ତି ରହିଛି ତାକୁ ଆହୁରି ପ୍ରସାରିତ କରିଦିଅ । ସ୍ନେହର ପରିସରକୁ ବ୍ୟାପକ କରିବାରେ ହିଁ ମଣିଷ ଜୀବନର ସାର୍ଥକତା ନିହିତ । ସ୍ନେହ ଯେତେ ବ୍ୟାପକ ହେବ, ଆନନ୍ଦ ସେତେ ସଂପ୍ରସାରିତ ହେବ । ଧନ ସଂଗ୍ରହ କରିବାର ଯେଉଁ ସାମର୍ଥ୍ୟ ଓ ବାସନା ତୁମ ମନରେ ରହିଛି, ତାକୁ ପରିବାରର ସ୍ୱାର୍ଥ ସାଧନାରେ ଆବଦ୍ଧ ନ ରଖି ସମାଜର, ନିଜ ଗାଁର ସ୍ୱାର୍ଥ ସାଧନାରେ ନିୟୋଜିତ କର । ଅବଶ୍ୟ ଏ ସବୁ ତତ୍ତ୍ୱ ବୁଝାଇବାର ମାଧ୍ୟମ ଥିଲା ।

x x x x x

ସର୍ବୋଦୟ - ମହାସମନ୍ୱୟର ଦର୍ଶନ

ବିନୋବାଜୀ ଆମକୁ ବୁଝାଇଥିଲେ ଯେ ସମାଜ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେଉଛି ମାର୍କସ୍ ଆଦି କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟଙ୍କ ଧ୍ୟେୟ । ବ୍ୟକ୍ତିର ହୃଦୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଥିଲା ସମର୍ଥ ରାମଦାସ, ଚୈତନ୍ୟ, ନାନକ, କବୀର ପ୍ରମୁଖ ସାଧୁସନ୍ଥଙ୍କ ଧ୍ୟେୟ । ବିଚାର ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେଲା ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟ, ରାମାନୁଜାଚାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରମୁଖ ଆଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଧ୍ୟେୟ । ଆମ ସର୍ବୋଦୟ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଏ ତିନୋଟିଯାକ ଧ୍ୟେୟର ସମାବେଶ ହୋଇଥିବାରୁ ଆମକୁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ କର୍ମକୁଶଳତା ତତ୍ତ୍ୱଶୋଧନ ଓ ହୃଦୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ ପାଇଁ ସାଧନା କରିବାକୁ ହେବ । ସେଥିପାଇଁ ନାନା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ମାଧ୍ୟମରେ ଲୋକ - ଚିତ୍ତକୁ ଏହି ବିଚାର ଆଡ଼କୁ ଟାଣିନେବା ପାଇଁ ଉଦ୍ୟମ ଚାଲିଥାଏ ।

x x x x x

(ସୀମାନ୍ତ ଗାନ୍ଧୀ ଖାଁ ସାହେବ ଗଫୁର ଖାଁଙ୍କ ଓଡ଼ିଶା ଗସ୍ତ ସମୟରେ)

ଖାନ୍‌ସାହେବଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ପଶ୍ଚିମ ବଙ୍ଗ ଓ ଓଡ଼ିଶାରେ ଦଶଦିନ କଟେଇବା

ପରେ ବିଦାହେବା ଦିନ ମୁସଲମାନ ମହିଳାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କାମ କରିବା କଥା ସେ ମୋତେ କହିଲେ । ମୁଁ ମୁସଲମାନ ମହିଳା ସମାଜରେ ବରୀରେ ଓ ଅନ୍ୟତ୍ର କାମ କରିବା କଥା କହି ତାଙ୍କୁ ପଚାରିଲି ଯେ, ଇସ୍‌ଲାମରେ ଯେ ରୋଜା, ନମାଜ, ହଜ୍, ଜୋହାଦ୍, ଜକାତ ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଆଯାଇଛି । ଅନେକ ବନ୍ଧୁ ଜେହାଦ୍‌ର ଅର୍ଥ ଅନ୍ୟ ଧର୍ମାବଲମ୍ବୀଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଯୁଦ୍ଧ କରିବା ତାହାର ଅର୍ଥ ବୋଲି କହୁଛନ୍ତି । ଖାନ୍‌ସାହେବ କହିଲେ - ତୁମେ ସେମାନଙ୍କୁ ବୁଝାଇବ ଯେ ଜେହାଦ୍‌ର ପ୍ରକୃତ ଅର୍ଥ ହେଉଛି ମଜ୍‌ଲୁମ୍; ଅର୍ଥାତ୍ ଅତ୍ୟାଚାରିତକୁ ଜାଲିମ୍ - ଅର୍ଥାତ୍ ଅତ୍ୟାଚାରୀ ହାତରୁ ରକ୍ଷା କରିବା । ଲୋକଙ୍କୁ ଖୁଦାଙ୍କ ଧର୍ମକଥା ଶୁଣାଇବା ଏବଂ ସେଥିପାଇଁ ଦୁଃଖ କଷ୍ଟ ସହିବା ହିଁ ଜୋହାଦ୍ । ପୈଗମ୍ବର ମହମ୍ମଦଙ୍କର ଜୀବନର କେଉଁ ଘଟଣାର ଉଦାହରଣ ଦ୍ୱାରା ଉପରୋକ୍ତ କଥା ପ୍ରତିପନ୍ନ କରିହେବ ଏବଂ ହଜରତ ମହମ୍ମଦ ଅହିଂସାର ସମର୍ଥକ ଥିଲେ ବୋଲି ପ୍ରମାଣ କରିହେବ ପଚାରିବାରୁ ସେ କହିଲେ, ପୈଗମ୍ବର ମହମ୍ମଦ ମକ୍‌କାରେ ଥିବାବେଳେ ଧର୍ମପାଇଁ ବହୁତ କଷ୍ଟ ସହିଥିଲେ ହେଁ ତରବାରୀ ଧାରଣ କରି ନଥିଲେ । ତାଙ୍କ ଗୋଡ଼କୁ ବାନ୍ଧି ଦିଆହୋଇଥିଲା, ବହୁତ ନିର୍ଯ୍ୟାତନା ତାଙ୍କୁ ସହିବାକୁ ପଡ଼ିଲା, ତଥାପି ସେ ଖଣ୍ଡା ଧରିଲେ ନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ ଗାନ୍ଧୀଜୀଙ୍କୁ କହିଥିଲି ଯେ, ଆପଣ କିଛି ନୂଆ କଥା କହୁ ନାହାନ୍ତି । ପୈଗମ୍ବର ଆମକୁ ଏହି ଶିକ୍ଷା ଦେଇଥିଲେ । ଆମେ ତାକୁ ପାଶୋରି ପକେଇଥିଲୁ । ଆପଣ ତାକୁ ମନେ ପକେଇଦେଲେ ।

x x x x x

ନହି କଲ୍ୟାଣକୃତ୍ କଶ୍ଚିତ୍ ....

ଯମୁନା ମାଉସୀ (ପୁରୀର ସ୍ୱନାମଧନ୍ୟା ଯମୁନା ଦେବୀ) ଙ୍କ ଦର୍ଶନ ଅନୁସାରେ "ଷାଠିଏ ବର୍ଷ ପୁରିଗଲେ ତେଣିକି ତୁମର ଖସିବା ବେଳ ଆସିଗଲା ଜାଣିବ । ଆଉ ଘାଣ୍ଟି ହେବା କଥା ନୁହେଁଟି । ତେବେ ଯେତେଦିନ ବଞ୍ଚିଥାଇଁ କିଛି କାମ କରୁଥିବା ତ !" ତେଣୁ ଏଣିକି ବିଭିନ୍ନ ସଂସ୍ଥା ଯଥା କସ୍ତୁରବା ଗାନ୍ଧୀ, ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ସ୍ମାରକ ଟ୍ରଷ୍ଟ, ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ହରିହର ଦାସ ମେମୋରିଆଲ ଟ୍ରଷ୍ଟ, ନାଗରୀ ଲିପି ପରିଷଦ, ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ହରିହର ସ୍ମୃତି ସଂସଦ, ହରିଦାସପୁର ସେବା ସମିତି, ଗାନ୍ଧୀ ସ୍ମାରକ ନିଧିର ଗାନ୍ଧୀ ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରକାଶନ ବିଭାଗ, ଉତ୍କଳ ସର୍ବୋଦୟ ମଣ୍ଡଳ ଆଦି ଯେଉଁ ଅନୁଷ୍ଠାନଗୁଡ଼ିକର ମୂଳଦୁଆ ପକାଇବାରେ ଜଣେ ସାଧାରଣ ମୂଲିଆଣୀ ଭଳି ସମୟ ଓ ଶକ୍ତି ଖଟେଇଥିଲି, ସେହି ଅନୁଷ୍ଠାନଗୁଡ଼ିକ ଯଦି ମୋର ସାହାଯ୍ୟ ଲୋଡ଼ିବେ

ସେମାନଙ୍କୁ ଯଥାସମ୍ଭବ ସାହାଯ୍ୟ କରିବି କିନ୍ତୁ ମନେ ମନେ ସେଥିରୁ ନିବୃତ୍ତ ହେବାପାଇଁ ମନସ୍ଥ କଲି । ଗୋଟିଏ ଚଉଦ ବର୍ଷର ଅଜ୍ଞ ବାଳିକା ପ୍ରଚଳିତ ସମାଜ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଧରାବନ୍ଧା ଚଳାବାଟକୁ ଛାଡ଼ି ଦେଇ କେବଳ ଶ୍ରଦ୍ଧାକୁ ସମ୍ବଳ କରି ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ଗବେଷଣାଗାରର ଗିନିପିଗ୍ ହେବା ପାଇଁ ସ୍ୱେଚ୍ଛାରେ ମନ ବଳାଇଥିଲା । ଯେଉଁ ଅହିଂସାତ୍ମକ ବା ପ୍ରେମଭିତ୍ତିକ ସମାଜ ରଚନା କରିବା ପାଇଁ ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧୀ ଏ ଦେଶର ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ନାଗରିକଙ୍କୁ ଘେନି ସତ୍ୟାଗ୍ରହ, ସର୍ବୋଦୟ ଓ ଶାନ୍ତିସେନା ବିଚାରର ପ୍ରୟୋଗ ଚଳାଇଥିଲେ ଏବଂ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀର ଚିନ୍ତାଶୀଳ ଲୋକେ ଆଜି ଯେଉଁ ହିଂସାନିରପେକ୍ଷ ସମାଜ ରଚନା ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଆରୋପ କରୁଛନ୍ତି ସେହି ସମାଜରେ ବ୍ୟକ୍ତିର ଆଚରଣ କିପରି ହେବା ଉଚିତ ସେ ବିଷୟରେ ଗାନ୍ଧୀଜୀ ଯାହା କହିଥିଲେ ତାକୁ ନିଜ ଜୀବନରେ ଆଚରିବା ପାଇଁ ଯେଉଁ ଘାତ ପ୍ରତିଘାତ, ହର୍ଷ ବିଷାଦ, ବିପଦ ସମ୍ପଦ, ଦୁଃଖସୁଖର ଲହଡ଼ି ଭାଙ୍ଗି ଭାଙ୍ଗି ଏ ପଇଁଚାଳିଶଟି ବସନ୍ତ କଟିଲା ଏ ଅନାଦି ଅନନ୍ତ କାଳ ପ୍ରବାହରେ ସେହି ପଇଁଚାଳିଶ ବର୍ଷ ଗୋଟିଏ ଜଳକଣା ସଙ୍ଗେ ସୁଦ୍ଧା ସରି ନୁହେଁ, ପୁଣି ତାହା ଗୋଟିଏ ଜଳବିମ୍ବ ଭଳି କ୍ଷଣସ୍ଥାୟୀ। ତଥାପି ତହିଁରେ ପରମାତ୍ମାଙ୍କ ଅସ୍ତିତ୍ୱ ବିଦ୍ୟମାନ, ତେଣୁ ତାହା ହେୟ ନୁହେଁ । ଜ୍ଞାନ ବିହୀନ ଶ୍ରଦ୍ଧାଦ୍ୱାରା ଯେଉଁ କର୍ମ ସାଧିତ ହୁଏ ସେଥିରେ ଭୁଲଭ୍ରାନ୍ତି ଓ ମିଥ୍ୟା ଅହଙ୍କାର ରହିବା ହିଁ ସ୍ୱାଭାବିକ ଏବଂ ରହିଥିବ ମଧ୍ୟ । କେବଳ ଭରସା ଏତିକି "ନହି କଲ୍ୟାଣକୃତ୍ କଶ୍ଚିତ୍ ଦୁର୍ଗତିଂ ତାତ ଗଚ୍ଛତି ।"

x x x x x

ମୋର ସାଥି ଭଉଣୀମାନେ

ମୋର ଛଅସ୍ତରିବର୍ଷ ବୟସରେ ଉତ୍କଳ ଖଦୀ ମଣ୍ଡଳଙ୍କ ଡାକରାରେ ମୁଁ ଗୋଟିଏ ଆଦିବାସୀ ଅଞ୍ଚଳରେ କାମ କରିବାକୁ ଗଲି । ସେଠାରେ ମଣ୍ଡଳଙ୍କର ସରକାରଙ୍କ ଠାରୁ ଜମି ପାଇବା କାମରେ ମୁଁ ରାଜସ୍ୱ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଜିଲ୍ଲାପାଳ, ତହସିଲଦାର, ଅମୀନଙ୍କ ଦ୍ୱାରସ୍ଥ ହେଲି । ପୁଣି ଜମି ପାଇବା ପରେ ମଧ୍ୟ ଲିଜ୍‌ର ସର୍ତ୍ତ ଅନୁସାରେ ଶିକ୍ଷାର ପ୍ରସାରଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ବୃକ୍ଷରୋପଣ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗର ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଓ ତାଙ୍କ ପାଖଲୋକ ତଥା ମାଧ୍ୟମିକ ଶିକ୍ଷାବୋର୍ଡ଼କୁ ତନ୍ତୀ ଘର କଣ୍ଡାପରି ରାୟଗଡ଼ା-ଭୁବନେଶ୍ୱର-କଟକ ବ୍ରହ୍ମପୁରକୁ ଦଉଡ଼ିଲି । ଏଥିରୁ ରାଜ୍ୟର ଶାସନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ବିଷୟରେ ମୁଁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଜ୍ଞାନ ହାସଲ କରି ପାରିଲି ।

ଏହାଦ୍ୱାରା ମୋର ଗୋଟିଏ ଅପୂର୍ଣ୍ଣ ବାସନା ମଧ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଲା । ମୋଠାରୁ ବୟସରେ ମୋ ଠାରୁ ସାନ ଯେଉଁ ଭଉଣୀମାନେ ନିୟମଗିରି ପାହାଡ଼ ଉପରେ ଡଙ୍ଗରିଆ କନ୍ଧ ଗାଁରେ ରହି କାମକଲେ, ରାମନାଗୁଡ଼ାର ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ପ୍ରପୀଡ଼ିତ ଅଞ୍ଚଳର ପାହାଡ଼ ଉପରେ ଥିବା ଗାଁ ଗୁଡ଼ିକରେ ହାତୀ ପିଠିରେ ରିଲିଫ୍ ରସଦ ଲଦି ଯାଇ ଲୋକଙ୍କ ପ୍ରାଣରକ୍ଷା କରିଥିଲେ, କୁଷ୍ଠରୋଗରେ ଅଚଳ ହୋଇ ଯାଇଥିବା ଲୋକଙ୍କୁ ସୁସ୍ଥ, କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ କରାଇ ପାରିଥିଲେ ସେମାନଙ୍କର ଅସୀମ ସାହସିକତା ଓ ରୋମାଞ୍ଚକାରୀ କାହାଣୀ ଶୁଣିଲାବେଳେ ମୁଁ ନିଜକୁ ଅପଦାର୍ଥ ମନେ କରୁଥିଲି ଏବଂ ଆଦିବାସୀ କ୍ଷେତ୍ରରେ କାମ କରିବା ପାଇଁ ଛଟପଟ ହେଉଥିଲି । ମଣ୍ଡଳଙ୍କ ଜରିଆରେ ମୋର ସେ ଇଚ୍ଛା ପୂରଣ ହେଲା । ମୁଁ ସେମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ବିଶେଷରେ ଆଦିବାସୀ ବାଳିକାମାନଙ୍କ ସହିତ ରହିବା ଫଳରେ ଦେଖିଲି ଯେ ସେମାନେ ଅଣଆଦିବାସୀମାନଙ୍କଠାରୁ ବୌଦ୍ଧିକ ଓ ବ୍ୟାବହାରିକ ଜ୍ଞାନରେ ନିଊନ ନୁହନ୍ତି । ପୁଣି ଆଦିବାସୀ ସମାଜର କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଚଳଣି ଅଣ ଆଦିବାସୀ ସମାଜ ପାଇଁ ଅନୁକରଣୀୟ ମନେ କଲି । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ଡଙ୍ଗରିଆ କନ୍ଧ ସମାଜରେ କନ୍ଧ ବାପା ହେବାର ଗୌରବ ହାସଲ କଲେ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଡଙ୍ଗରକୁ ଯାଇ ଜଙ୍ଗଲ ସଫା କରି ହଳଦୀଚାଷ ପାଇଁ ଖଣ୍ଡେ ଜମି ଉଠିଆ କରେ । ପୁଅ ବଡ଼ ହୋଇ ଡଙ୍ଗର ଚଢ଼ି ଶିଖିବା ଯାଏ ପ୍ରତିବର୍ଷ କିଛି କିଛି ଜମି ହଳଦୀ ଚାଷ ଉପଯୋଗୀ କରେ । ପୁଣି ସନ୍ତାନ ଜନ୍ମ ହେବାପୂର୍ବରୁ ସେମାନେ ସେମାନଙ୍କ ଖାଦ୍ୟ ଦୁଇଜଣଙ୍କ ପାଇଁ ଦୁଇଟି ପତର ଦୋକାନରେ ବାଢ଼ି ଖାଆନ୍ତି । ସନ୍ତାନ ହେବା ପରେ ତାଙ୍କ ଘରେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଦୋନାରେ ଖାଦ୍ୟ ବଢ଼ା ହୁଏ । ସେ ଦୋନାଟି ପ୍ରସୂତି ଖାଏ । ପୁଅ ମା କ୍ଷୀର ଛାଡ଼ି ସାଧାରଣ ଖାଦ୍ୟ ଖାଇ ଶିଖିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହିପରି ଭାବରେ ଖାଦ୍ୟ ବଣ୍ଟା ହୁଏ । ଏହିପରି ଅନେକ ଚଳଣିରେ ବିବେଚନାପୂର୍ବକ ସାମ୍ୟମୈତ୍ରୀର ଭାବନା ଦେଖିବାକୁ ପାଇଲି ।

ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣା ମହାରାଣା

ଜନ୍ମ – ୩ ନଭେମ୍ବର ୧୯୧୭, ବାଖରାବାଦ, କଟକ ।

ପିତା - ଗୋପବନ୍ଧୁ ଚୌଧୁରୀ ।

ମାତା - ରମାଦେବୀ ଚୌଧୁରୀ ।

ଦାଦା - ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀ ।

ଖୁଡୀ – ମାଳତୀ ଚୌଧୁରୀ ।

ଭାଇ – ମନମୋହନ ଚୌଧୁରୀ ।

ସ୍ୱାମୀ - ଶରତ ଚନ୍ଦ୍ର ମହାରାଣା ।

ଶିକ୍ଷା – ବିଲାତି ସ୍କୁଲରେ ପାଠ ପଢ଼ିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ଏହା ନିଷ୍ପତ୍ତି କରି ତାଙ୍କ ପିତା ମାତା ତାଙ୍କୁ ଗୃହରେ ଶିକ୍ଷାଦାନ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଥିଲେ । **ବାନର ସେନା** - ସମଗ୍ର ପରିବାର ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମରେ ଝାସ ଦେଇଥିବାରୁ ସେ ବା କାହିଁକି ପଛେଇବେ ? ଏଣୁ ବାନର ସେନା ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟକରି ମାତ୍ର ୧୩ ବର୍ଷ ବୟସରେ ଜେଲ ଗଲେ ।

ହରିଜନ ପଦଯାତ୍ରା –ଓଡିଶାରେ ଗାନ୍ଧୀଜୀ ଚଳାଇଥିବା ହରିଜନ ଆନ୍ଦୋଳନର ସେ ସହଯୋଗୀ ଥିଲେ । ହରିଜନ ପଦଯାତ୍ରାରେ ଗାନ୍ଧୀଜୀଙ୍କର ସହଯୋଗୀ ରହିଥିଲେ ।

ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷା - ଗାନ୍ଧୀଜୀଙ୍କ ସେବାଗ୍ରାମ ଆଶ୍ରମରେ ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣା ଅନେକଦିନ ଅବସ୍ଥାନ କରୁଥିଲେ । ଗାନ୍ଧୀଜୀ "ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷା" ନାମରେ ଏକ ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥା ଭାରତୀୟମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଆରମ୍ଭ କଲେ । ଏହାର ଦାୟିତ୍ୱରେ ଶ୍ରୀ ଆର୍ଯ୍ୟନାୟକମ ଓ ଆଶାଦେବୀ ଆର୍ଯ୍ୟନାୟକମ ଥିଲେ । ଏହି ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷା ବିଦ୍ୟାଳୟର ସେ ଦେଶରେ ସର୍ବପ୍ରଥମ ଯୋଗଦାନ କରି ଶିକ୍ଷାଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ।

ଲବଣ ସତ୍ୟାଗ୍ରହ - ମାଆ ରମାଦେବୀ ଓ ଖୁଡୀ ମାଳତୀ ଦେବୀଙ୍କ ସହ ମିଶି କୁଜଙ୍ଗ ଅଞ୍ଚଳରେ ଲୁଣମରା କାମ କରିଥିଲେ ।

ବରୀ- ନିଜ ପିତା ମାତା ଅବିଭକ୍ତ କଟକ ଜିଲ୍ଲାର ବରୀଠାରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବାରୁ ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣା ମଧ୍ୟ ସେଠାରେ ରହିଲେ । ସେଠି ୧୯୩୪ ରୁ ସେ ହରିଜନ ସେବା, ନିଶା ନିବାରଣ, ମୌଳିକ ଶିକ୍ଷା, ଖଦୀ, ଗ୍ରାମ ସଫେଇ ଭଳି ୧୮ ପ୍ରକାରର ରଚନାତ୍ମକ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ ।

ଡେଲାଙ୍ଗ- ୧୯୩୮ ରେ ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲା ଡେଲାଙ୍ଗ ନିକଟସ୍ଥ ବେରବୋଇ ଗାନ୍ଧୀ ସମ୍ମିଳନୀରେ ୭ ଦିନ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲେ ।

୧୯୪୨- ୧୯୪୨ ର ଭାରତ ଛାଡ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ସେ ଅଗ୍ରଣୀ ଭୂମିକାରେ ଥିଲେ । ବରୀ, କଳାମାଟିଆ, ଇଂରେଜ ବିରୋଧୀ ସଭାର ନେତୃତ୍ୱ ନେଉଥିବା ବେଳେ ପୁଲିସ ଆଖିବୁଜା ଗୁଳି ଚଳାଇଲା ଓ ସାଉଁଟି, ସାନନ୍ଦ, ହାଡିବନ୍ଧୁ, ମାୟାଧର ପ୍ରଭୃତି ୪ ଜଣ ଘଟଣାସ୍ଥଳରେ ଶହୀଦ ହୋଇଗଲେ । ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣା ଆହତମାନଙ୍କର ସେବା କରିବା ସହ ଗୁଳି କରିବା ପାଇଁ ନିଜ ଛାତି ପତାଇଦେଲେ ।

ଜେଲ -୧୯୪୨ ରୁ ୧୯୪୪ ମସିହା ଯାଏ ଦୁଇଥରରେ କଟକ ଓ ଯାଜପୁର ଜେଲରେ ରହିଲେ ।

ଖଦୀକାମ- ଗାନ୍ଧୀଜୀଙ୍କ ଡାକରାରେ ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲାର ବୀର ନରସିଂହପୁର ଓ କଟକରେ ଖଦୀକାମ ଓ ଅସ୍ପୃଶ୍ୟତା ନିବାରଣ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲେ ।

ବିବାହ - ୧୯୪୨ ରେ ପ୍ରଖ୍ୟାତ ସାହିତ୍ୟିକ ଚନ୍ଦ୍ରମୋହନ ମହାରାଣାଙ୍କ ପୁତ୍ର ଶିକ୍ଷାବିତ ଶରତ ଚନ୍ଦ୍ର ମହାରାଣାଙ୍କ ସହ ବିବାହ । ଏଥିରେ ପୌରହିତ୍ୟ କରିଥିଲେ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ହରିହର ।

କସ୍ତୁରବା ଟ୍ରଷ୍ଟ -କସ୍ତୁରବାଙ୍କ ଦେହାନ୍ତ ପରେ ଗାନ୍ଧୀଜୀ ମହିଳା ଓ ଶିଶୁ କଲ୍ୟାଣ ପାଇଁ କସ୍ତୁରବା ଟ୍ରଷ୍ଟର ଆରମ୍ଭ କଲେ । ଓଡିଶାରେ ଏହି କାମର ନେତୃତ୍ୱ ମାଆ ରମାଦେବୀ ଓ ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣା ନେଇଥିଲେ । ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣା ଏହାର ଟ୍ରଷ୍ଟୀ ମଧ୍ୟ ଥିଲେ ।

ଭୂଦାନ - **ଗ୍ରାମଦାନ**-ସନ୍ଥ ବିନୋବାଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଦେଶବ୍ୟାପୀ ଯେଉଁ ଭୂଦାନ ଗ୍ରାମଦାନ ଆନ୍ଦୋଳନ ଆରମ୍ଭ ହେଲା ସେଥିରେ ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣା ଅଗ୍ରଣୀ ଥିଲେ । ସାରା ରାଜ୍ୟରେ ଘୁରି ବୁଲି ହଜାର ହଜାର ଏକର ଜମି ସେ ଦାନରେ ସଂଗ୍ରହ କରି ଭୂମିହୀନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବଣ୍ଟନ କରିଥିଲେ ।

ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା -ସନ୍ଥ ବିନୋବା ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତାକୁ ଏକ ନୂଆ ମୋଡ ଦେଇ "ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା"ରେ ନାରୀ ମାନଙ୍କର ଅଧିକାର ରହିଥିବା ଦର୍ଶାଇ ପୌନାର ଠାରେ 'ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା ମନ୍ଦିର' ଆରମ୍ଭ କରି ବ୍ରହ୍ମଚାରିଣୀ ମାନଙ୍କୁ ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା ଉପାସନା ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କଲେ । ଏକମାତ୍ର ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣା ବିବାହିତା ହୋଇ ସୁଦ୍ଧା ଏଠାରେ ଅବସ୍ଥାନ ପାଇଁ ଅନୁମତି ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିଲେ ।

ସେବାକାର୍ଯ୍ୟ -୧୯୬୬ କଳାହାଣ୍ଡି ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ, ୧୯୬୯ ପ୍ରଳୟଙ୍କାରୀ ବାତ୍ୟା, ୧୯୯୯ ମହାବାତ୍ୟା ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣା ସର୍ବୋଦୟ ରିଲିଫ୍ କମିଟି ମାଧ୍ୟମରେ କାର୍ଯ୍ୟରତା ଥିଲେ ।

ଶାନ୍ତିସେନା - ବନାରସରେ ୧୯୫୯-୬୦ ଯାଏ ଅଖିଳ ଭାରତୀୟ ମହିଳା ଶାନ୍ତିସେନା ବିଦ୍ୟାଳୟର ପରିଚାଳିକା ଥିଲେ ।

ରାଉରକେଲା-୧୯୬୪ ରେ ରାଉରକେଲାଠାରେ ହୋଇଥିବା ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ଦଙ୍ଗା ପ୍ରଶମନରେ ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣା ମୁଖ୍ୟ ଭୂମିକାରେ ଥିଲେ ।

ଛାତ୍ର ଆନ୍ଦୋଳନ-୧୯୬୪ ର ଐତିହାସିକ ଛାତ୍ର ଆନ୍ଦୋଳନ ଓ ଡାକ୍ତରୀ ଛାତ୍ର ଆନ୍ଦୋଳନର ସମାଧାନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣା ମୁଖ୍ୟ ଭୂମିକାରେ ଥିଲେ ।

ବାଙ୍ଗଲାଦେଶ- ୧୯୭୧ ରେ ବାଙ୍ଗଲାଦେଶ ମୁକ୍ତି ଆନ୍ଦୋଳନ କାଳରେ ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣା ବାଙ୍ଗଲାଦେଶ ସୀମାରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲେ ।

ଚମ୍ବଲ ଦସ୍ୟୁ - ଚମ୍ବଲ ଦସ୍ୟୁମାନଙ୍କ ଭିତରେ କାର୍ଯ୍ୟକରି ୧୯୭୨ ରେ ସେମାନଙ୍କୁ ଆତ୍ମସମର୍ପଣ ପାଇଁ ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଇଥିଲେ ଓ ଶେଷରେ ଦସ୍ୟୁମାନେ ଜୟପ୍ରକାଶଙ୍କ ନିକଟରେ ଆତ୍ମସମର୍ପଣ କଲେ ।

ଜରୁରୀ ପରିସ୍ଥିତି- ଇନ୍ଦିରାଗାନ୍ଧୀ ଦେଶରେ ଜରୁରୀ ପରିସ୍ଥିତି ଜାରି କରି ୧୯ ମାସ ଧରି ଦେଶକୁ ଜେଲଖାନାରେ ପରିଣତ କରିଦେଲେ । ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣା ଏହା ବିରୁଦ୍ଧରେ ସଂଗ୍ରାମ କଲେ । ପ୍ରଚାରପତ୍ର ଛାପିବା ଓ ଚାନ୍ଦା ସଂଗ୍ରହ ତାଙ୍କର ମୁଖ୍ୟକାମ ଥିଲା ।

ସର୍ବୋଦୟ ସମ୍ମିଳନୀ -୧୯୫୦ ଅନୁଗୁଳ, ୧୯୫୫ ପୁରୀ ଓ ୨୦୦୩ କଟକରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ଅଖିଳ ଭାରତୀୟ ସର୍ବୋଦୟ ସମାଜ ସମ୍ମିଳନୀର ମୁଖ୍ୟ ଭୂମିକାରେ ରହିଥିଲେ ।

କଂପାନୀ ଲୁଣ ବିରୋଧୀ ଆନ୍ଦୋଳନ - ଆୟୋଡିନ ଲୁଣ ଆଳରେ ସରକାର କଂପାନୀମାନଙ୍କ ହାତରେ ଦେଶର ଲୁଣଚାଷକୁ ଓ ବ୍ୟବସାୟ ଟେକିଦେଲେ ଏହାକୁ ବିରୋଧ କରି ରାଷ୍ଟ୍ରବ୍ୟାପୀ ଯେଉଁ ଆନ୍ଦୋଳନ ହେଲା, ତାହାର ମୁଖ୍ୟ ଭୂମିକାରେ ଥିଲେ ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣା ।

ଘରୋଇକରଣ ବିରୋଧୀ ଆନ୍ଦୋଳନ- ଗ୍ଲୋବାଲାଇଜେସନ ନୀତିକୁ ଭାରତ ସରକାର ଆପଣାଇବାରୁ ରାଷ୍ଟ୍ରବ୍ୟାପୀ ତାହାର ବିରୋଧ ହେଲା । ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣା ମଧ ସରକାରଙ୍କର ଘରୋଇକରଣ- ଉଦାରିକରଣ-ଜଗତିକରଣ ନୀତି ବିରୋଧୀ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ସର୍ବାଗ୍ରେ ରହିଥିଲେ ।

ଗୋପାଳବାଡି - ଆଦିବାସୀ ପିଲାଏ ଶିକ୍ଷିତ ହୋଇ ନିଜ ଜାତିକୁ ଶିକ୍ଷିତ କରାଇବେ । ଏହି ଲକ୍ଷ୍ୟନେଇ ଗାନ୍ଧୀ ମାର୍ଗରେ ରାୟଗଡା ନିକଟସ୍ଥ ଗୋପାଳବାଡିଠାରେ ଆଦିବାସୀ ଛାତ୍ରୀ ନିବାସର ଆରମ୍ଭ ଓ ପରିଚାଳନା ।

ହିନ୍ଦ୍ ସ୍ୱରାଜ- ଗାନ୍ଧୀଜୀଙ୍କ ହିନ୍ଦ୍ସ୍ୱରାଜ ପରିକଳ୍ପନାକୁ ସାକାର ରୂପ ଦେବାପାଇଁ ୨୦୧୦ ରେ 'ହିନ୍ଦ ସ୍ୱରାଜ ଅଭିଯାନ ଟ୍ରଷ୍ଟ'ର ଗଠନ ।

ପୋସ୍କୋ ବିରୋଧୀ ଆନ୍ଦୋଳନ - ପୋସ୍କୋ ବିରୋଧୀ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ସାମିଲ ହୋଇ ଜଗତସିଂହପୁରଠାରେ ଅଭିଭାଷଣ ।

ସମ୍ମାନ ଓ ପୁରସ୍କାର - ଡି.ଲିଟ, ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଓ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ, କୋରାପୁଟ, ସାରଳା ପୁରସ୍କାର ଆତ୍ମଜୀବନୀ ଅମୃତ ଅନୁଭବ ପାଇଁ । ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ ଭାବରେ ରାଷ୍ଟ୍ରପତିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସମ୍ମାନିତା । ପ୍ରାଣନାଥ କଲେଜ ପକ୍ଷରୁ ପ୍ରାଣନାଥ ସମ୍ମାନ । ଉତ୍କଳ ରତ୍ନରେ ବିଭୂଷିତ ।ହେମଲତା ସମ୍ମାନ । ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ରୋଟାରୀ ସମ୍ମାନ । ଦିଓ୍ୱାଲି ବେନ ଚାରିଟେବଲ ଟ୍ରଷ୍ଟ ଦ୍ୱାରା ଆଜୀବନ ସେବିକା ସମ୍ମାନ । ରାଧାନାଥ ରଥ ସମ୍ମାନ । ରେଭେନ୍ସା କଲେଜ ପକ୍ଷରୁ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା ।

ଲିଖିତ ଓ ଅନୁଦିତ ପୁସ୍ତକ - ଗୀତା ପ୍ରବଚନ, ଭାଗବତ ଧର୍ମସାର, ସ୍ଥିତପ୍ରଜ୍ଞ ଦର୍ଶନ, ନାରୀ ଶକ୍ତି, ସପ୍ତ ଶକ୍ତି, ଶିକ୍ଷା ତତ୍ତ୍ୱ, ଆଚାର୍ଯ୍ୟକୂଳ, ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଯୋଜନାର ମୂଳ କଥା, ଶାନ୍ତି ସେନା, କାରାଗାର କାହାଣୀ, ଗ୍ରାମଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ ଆରାଧନା, ସର୍ବୋଦୟ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ, ଗ୍ରାମଦାନ କଅଣ ଓ କାହିଁକି , ଦସ୍ୟୁ ହୃଦୟରେ ଦେବତା, ସବୁଲୁଣ ଲୋକଙ୍କର, ସରଳା ଦେବୀ, ମାଳତୀ ଚୌଧୁରୀ, ସୁନାମଣୀ, ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମରେ ଉତ୍କଳୀୟ ନାରୀ, ରମାଦେବୀ, ଲୁଣର ଗୁଣ, ତରୁଣୀ କନ୍ୟାଙ୍କ ପ୍ରତି, ସ୍ତ୍ରୀ ପୁରୁଷ ମର୍ଯ୍ୟାଦା, ବୁନିଆଦି ଶିକ୍ଷା, ଗାନ୍ଧୀ ଚରିତ, ଦକ୍ଷିଣ ଆଫ୍ରିକା ସତ୍ୟାଗ୍ରହ, ହିନ୍ଦ୍ ସ୍ୱରାଜ, ଅନାସକ୍ତି ଯୋଗ, ଦିବ୍ୟ ଦିପାବଳୀ, ବାଟ ଯେ ଦେଖାଇଲେ ।

ଇହଲୀଳା ସମ୍ବରଣ - ୩୧ ଡିସେମ୍ବର ୨୦୧୨

ଗାନ୍ଧୀ ଦର୍ଶନ ଅନୁସାରେ ଏ ଦେହ ଅନ୍ନ ଗ୍ରହଣ କରୁଥିବା ଯାଏ ଅବ୍ୟାହତ ରହିବା ଉଚିତ । ଯମୁନା ମାଉସୀ (ପୁରୀର ସ୍ୱନାମଧନ୍ୟା ଦେବୀ)ଙ୍କ ଦର୍ଶନ ଅନୁସାରେ "ଷାଠିଏ ବର୍ଷ ପୂରିଗଲେ ତେଣିକି ତୁମର ଘସିବା ବେଳ ଆସିଗଲା ଜାଣିବ । ଆଉ ଘାଣ୍ଟି ହେବା କଥା ନୁହେଁଟି । ତେବେ ଯେତେଦିନ ବଞ୍ଚିଥାଇଁ କିଛି କାମ କରୁଥିବା ତ !" ତେଣୁ ଏଣିକି xxxxx ଯେଉଁ ଅନୁଷ୍ଠାନଗୁଡ଼ିକର ମୂଳଦୁଆ ପକାଇବାରେ ଜଣେ ସାଧାରଣ ମୂଲିଆଣୀ ଭଳି ସମୟ ଓ ଶକ୍ତି ଖଟେଇଥିଲି, ସେହି ଅନୁଷ୍ଠାନଗୁଡ଼ିକ ଯଦି ମୋର ସାହାଯ୍ୟ ଲୋଡ଼ିବେ ସେମାନଙ୍କୁ ଯଥାସମ୍ଭବ ସାହାଯ୍ୟ କରିବି କିନ୍ତୁ ମନେ ମନେ ସେଥିରୁ ନିବୃତ୍ତ ହେବାପାଇଁ ମନସ୍ଥ କଲି । ଗୋଟିଏ ଚଉଦ ବର୍ଷର ଅଜ୍ଞ ବାଳିକା ପ୍ରଚଳିତ ସମାଜ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଧରାବନ୍ଧା ଚଲାବାଟକୁ ଛାଡ଼ି ଦେଇ କେବଳ ଶ୍ରଦ୍ଧାକୁ ସମ୍ବଳ କରି ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ଗବେଷଣାଗାରର ଗିନିପିଗ୍ ହେବାରେ ସ୍ୱେଚ୍ଛାରେ ମନ ବଳାଇଥିଲା । xxxxx ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀର ଚିନ୍ତାଶୀଳ ଲୋକେ ଆଜି ଯେଉଁ ହିଂସା ନିରପେକ୍ଷ ସମାଜ ରଚନା ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଆରୋପ କରୁଛନ୍ତି ସେହି ସମାଜରେ ବ୍ୟକ୍ତିର ଆଚରଣ କିପରି ହେବା ଉଚିତ ସେ ବିଷୟରେ ଗାନ୍ଧୀଜୀ ଯାହା କହିଥିଲେ ତାକୁ ନିଜ ଜୀବନରେ ଆଚରିବା ପାଇଁ ଯେଉଁ ଘାତ ପ୍ରତିଘାତ, ହରଷ ବିଷାଦ, ବିପଦ ସମ୍ପଦ, ଦୁଃଖସୁଖର ଲହଡ଼ି ଭାଙ୍ଗି ଭାଙ୍ଗି ଏ ପଇଁଚାଳିଶଟି ବସନ୍ତ କଟିଲା ଏ ଅନାଦି ଅନନ୍ତ କାଳ ପ୍ରବାହରେ ସେହି ପଇଁଚାଳିଶ ବର୍ଷ ଗୋଟିଏ ଝଲକଣା ସଙ୍ଗେ ସୁଦ୍ଧା ସରି ନୁହେଁ, ପୁଣି ତାହା ଗୋଟିଏ ଜଳବିନ୍ଦୁ ଭଳି କ୍ଷଣସ୍ଥାୟୀ । ତଥାପି ତହିଁରେ ପରମାତ୍ମାଙ୍କ ଅସ୍ତିତ୍ୱ ବିଦ୍ୟମାନ, ତେଣୁ ତାହା ହେୟ ନୁହେଁ । ଜ୍ଞାନ ବିହୀନ ଶ୍ରଦ୍ଧାଦ୍ୱାରା ଯେଉଁ କର୍ମ ସାଧିତ ହୁଏ ସେଥିରେ [illegible] ଓ ମିଥ୍ୟା ଅହଙ୍କାର ରହିବା ହିଁ ସ୍ୱାଭାବିକ ଏବଂ ରହିଥିବ ମଧ୍ୟ । କେ[illegible] ଏତିକି "ନହି କଲ୍ୟାଣକୃତ୍ କଶ୍ଚିତ୍ ଦୁର୍ଗତିଂ ତାତ ଗଚ୍ଛତି ।"

Utsab'13

ଉତ୍କଳ ଗାନ୍ଧୀ ସ୍ମାରକ ନିଧି

ଦଶଟଙ୍କା